

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Matias Karppinen

MUSIIKKIPROJEKTI LASTENSUOJELUNUORTEN KANSSA

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2015
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
013-2606600
013-2606906

Tekijä
Matias Karppinen

Nimeke
Musiikkiprojekti lastensuojelunuorten kanssa

Toimeksiantaja
Eräs suomalainen lastensuojelutoimija

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea musikaalisten lastensuojelunuorten osallisuutta musiikkiprojektin avulla. Lasten ja nuorten osallistaminen lastensuojelussa ei ole helppoa, sillä se on jo lähtökohdiltaan kontrolloivaa. Lasten ja nuorten äänen kuuluville saaminen nähdään kuitenkin erityisen tärkeänä. Nuoret itse suunnittelivat ja toteuttivat musiikkiprojektin ryhmänä. Toimintaa ohjasivat sosiokulttuurisen innostamisen periaatteet.

Musiikkiprojekti koostui kymmenestä tapaamiskerrasta ryhmän kanssa. Niiden aikana ryhmä äänitti kolme musiikkikappaletta, jotka ovat nuorten itsensä säveltämiä tai sanoittamia. Projektin lopuksi kappaleet jäivät nuorille itselleen julkaistavaksi haluamallaan tavalla. Ryhmä ei halunnut järjestää erillistä julkaisemistilaisuutta.

Opinnäytetyössä arvioitiin nuorten osallisuuden toteutumista ja yhteistyötaitojen kehittymistä musiikkiprojektin aikana. Arviointi koostuu nuorten palautteesta ja arviosta, jonka lisäksi kirjasin havaintojani ylös havainnointipäiväkirjaan. Lisäksi nuorten omaohjaajat antoivat palautetta omasta näkökulmastaan. Arvioinnin perusteella osallisuus toteutui hyvin ja nuoret kokivat mahdollisuutensa vaikuttaa projektiin suureksi. Yhteistyötaidot eivät merkittävästi lisääntyneet, mutta tietoisuus omista taidoista kasvoi. Konkreettista tuotosta ei syntynyt, vaan tuotoksena on projekti kokonaisuutena. Musiikkiprojektin ideaa voidaan soveltaa luovasti myös muiden asiakasryhmien kanssa, jonka kautta jatkokokehtämiseksi on mahdollisuuksia.

Kieli
suomi

Sivuja 41
Liitteet 5
Liitesivumäärä 5

Asiasanat
lastensuojelunuoret, musiikkiprojekti, sosiokulttuurinen innostaminen, taidelähtöiset menetelmät

THESIS
November 2015
Degree Programme in Social Services
Tikkarinne 9
FI 80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. 385-13260 6600

Author
Matias Karppinen

Title
A Musical Project with Young People Living in Child Welfare Institutions.

Commissioned by
A child welfare institution in Finland

Abstract

The objective of this thesis was to enhance the participation of the adolescents living in child welfare centers through a musical project. Child welfare is controlling by nature, which makes it difficult to make the true participation possible. However, hearing the voice of children is regarded highly important. The young people planned and executed the whole musical project themselves as a group. The activity was guided by the principles of sociocultural animation.

The group had ten meetings during the musical project. During the meetings, the group recorded three songs and the young people composed or wrote the lyrics to all of the songs. The songs were not published at the end of the project. However, the group members will decide the method of publishing their own songs themselves.

The actualization of the participation of the young people and the development of group skills were evaluated during the project by the young people themselves. In addition, evaluation was done by careful observation and through feedback from the personal key workers of the adolescents. Based on the evaluation, the participation came true and the group members considered their possibilities to contribute to the project very high. Group skills did not increase significantly but the awareness of them was deepened. There is no concrete output in the thesis, but the whole project is the output. The idea of the musical project can be applied to other client groups in the social field.

Language
Finnish

Pages 41
Appendices 5
Pages of Appendices 5

Keywords
young people living in child welfare institutions, musical project, sociocultural animation, art-based methods

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Nuorten osallisuus	6
2.1	Nuoruuden keskivaiheen erityispiirteitä	6
2.2	Osallisuus ja osallistuminen.....	7
2.3	Lastensuojelunuoren osallisuus.....	9
2.4	Sosiokulttuurinen innostaminen nuoren osallisuuden vahvistamisessa	11
3	Musiikki taidelähtöisenä menetelmänä	12
3.1	Taidelähtöiset menetelmät.....	12
3.2	Musiikki	14
3.3	Ryhmätyötaidot.....	15
4	Taidelähtöisyyteen liittyviä aikaisempia projekteja	17
5	Opinnäytetyön kokonaisprosessi ja sen lähtökohdat	18
5.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja kohderyhmä.....	18
5.2	Opinnäytetyön aineistot	19
5.3	Opinnäytetyön kokonaisprosessi	20
5.4	Kartoitus ja suunnitteluvaihe	20
5.5	Toteutusvaihe	23
5.6	Arviointimenetelmät	24
6	Musiikkiprojektin toteutus.....	26
6.1	Ryhmän kanssa suunnitelman tekeminen	26
6.2	Musiikkiprojektin alkuvaihe	27
6.3	Musiikkiprojektin keskivaihe.....	29
6.4	Musiikkiprojektin päätös.....	31
7	Tulokset	32
7.1	Ryhmätyötaidot.....	32
7.2	Osallisuus	33
7.3	Biisit	34
8	Pohdinta.....	34
8.1	Osallisuuden ja yhteistyötaitojen vahvistumisen toteutuminen	34
8.2	Oppimiskokemukset ja omat ohjaustaidot	36
8.3	Jatkokehittäminen.....	38
	Lähteet.....	40

Liitteet

Liite 1	Kyselylomake 1
Liite 2	Kyselylomake 2
Liite 3	Infolappu
Liite 4	Lupalappu
Liite 5	Loppukeskustelurunko

1 Johdanto

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena on musiikkiprojekti lastensuojelun nuorten kanssa. Musiikkiprojekti toteutettiin ryhmässä, joka koostui musiikkia harrastavista lastensuojelun nuorista, joilla oli kiinnostusta musiikkikappaleiden tekemiseen ja studiotyöskentelyyn. Musiikkiprojektin tavoitteena oli tukea nuorten osallisuutta mahdollistamalla nuorten musiikillisia tavoitteita sekä tukemalla ryhmä- ja yhteistyötaitoja. Musiikki toimi projektissa ryhmää yhdistävänä tekijänä ja siltojen luojana, sillä musiikki oli osallistuville nuorille yhteinen kiinnostuksen kohde ja harrastus. Opinnäytetyön tuotos on musiikkiprojekti, jossa nuorten oma ääni ja kädenjälki ovat nähtävissä suunnittelusta toteutukseen.

Osallisuus, musiikki taidelähtöisenä menetelmänä ja ryhmässä toimiminen ovat opinnäytetyön lähtökohtia. Taidelähtöiset menetelmät voivat olla hyödyllisiä osallistamisen menetelmiä sosiaalialan työssä, jotta asiakkaiden ääntä, yksityisyyttä ja erityisyyttä, voidaan saada esille yhä paremmin. Musiikki on menetelmänä suosittu, sillä miltei kaikki ihmiset ovat tekemisissä sen kanssa tavalla tai toisella. Oma harrastuneisuuteni ja osaamiseni tuki musiikin valintaa keskeiseksi työmenetelmäksi, sillä sen avulla kykenin mahdollistamaan ja tukemaan nuorten musiikallisten tavoitteiden saavuttamista.

Opinnäytetyössä avaan ensin musiikkiprojektin teoriapohjaa, jonka jälkeen käsitelen menetelmällisiä valintoja. Työssäni olen edennyt yleisen projektinhallinnan rakenteen mukaisesti, johon kuuluu lähtötilanteen kartoitus, suunnittelu- ja ideointivaihe, toteutusvaihe sekä projektin päättäminen. Sovelsin musiikkiprojektin ohjaamisessa sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita.

2 Nuorten osallisuus

2.1 Nuoruuden keskivaiheen erityispiirteitä

Dunderfeltin (2011) mukaan nuoruus käsittää ikävuodet 12–20. Nuoruus voidaan jakaa esimerkiksi kolmeen jaksoon: nuoruusiän varhaisvaiheeseen (12–15-vuotiaat), keskivaiheeseen (15–18-vuotiaat) ja loppuvaiheeseen (18–20-vuotiaat). Nuoret, jotka osallistuivat musiikkiin, ovat kaikki nuoruusiän keskivaiheessa, joten keskityn siihen teorian kannalta.

Nuoruuden keskivaiheeseen kuuluu esimerkiksi protestointia auktoriteetteja vastaan, biologisen murrosikäsi muutoksia kehossa, omien rajojen kokeilua ja samautumisia ja ihastumisia. Tällöin on opittava ohjaamaan elämäänsä yksilöllisesti yhä tietoisemmin suhteessa muihin ihmisiin, luontoon ja koko maailmankaikkeuteen (Dunderfelt 2011, 84). Vaikkei yksilöllisyys vielä voikaan puhjeta täyteen kukkaansa, sen valmistelu- ja kokeilu-aika ovat jo käynnissä. 15–18 –vuotiaan nuoren ajattelua voidaan kutsua minäkeskeiseksi (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 168–169). Tämä johtaa usein auktoriteettien vastustamiseen ja muiden vikojen korostamiseen. Nuoresta myös usein tuntuu, etteivät muut ymmärrä häntä. Kognitiivisen kehityksen puolesta 15-vuotias nuori pystyy jo abstraktiin ajatteluun ja etsiikin usein vastauksia esimerkiksi kysymyksiin elämän tarkoituksesta. (Dunderfelt 2011, 84–85; Kronqvist & Pulkkinen 2007, 168–171).

Nuoruuden keskivaiheen kehitystehtäviä ovat mm. oman sukupuoli-identiteetin muodostaminen, tunne-elämän itsenäisyyden muodostaminen esimerkiksi suhteessa vanhempiin sekä pyrkiminen sosiaalisesti vastuulliseen käyttäytymiseen. Ideologiset kannanotot ovat osa nuoruusikää (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 168–171). Myös tietoisuus laajenee ja kehittyy, ja sen myötä mahdollistuu ihanteiden ja ideaalien syntyminen. Tätä kautta nuoren ajatukset ja tavoitteet suuntautuvat kohti totuuden, kauneuden ja oikeamielisyyden ihanteita. ”Usein ihanteista syntyvä sisäinen intohimo ja kiinnostus löytävät ulkoisia kohteita: pop-tähtiä, Hollywoodin näyttelijöitä ja nykyajan sankareita...” (Dunderfelt 2011, 87). Projektin

osallistuvilla nuorilla musiikki liittyy näihin ihanteisiin tärkeällä tavalla. Heistä jokainen luo itse musiikkia vaihtelevilla tavoilla ja tahdilla, ja jokainen on ilmaissut musiikin olevan merkittävässä osassa elämäänsä.

Tämän päivän nuoruus ei ole samanlaista kuin aikaisempien sukupolvien nuoruus. Koulutus on pidentynyt yhä enemmän ja työelämään siirtyminen on vastavasti lykkääntynyt. Nykyistä nuoruutta voisikin kuvailla konsumeristiseksi nuoruudeksi (Puuronen 2006, 158). Nuoret viettävät paljon aikaa yhdessä omissa porukoissaan. Tällainen vertaisryhmissä vietetty pitkä nuoruus johtaa siihen, että nuorison keskuudessa näkyy enemmän yksilöllisyyttä ja erilaisuutta. Nuoret kehittävät omaperäisempiä elämäntyylyjä. Nuoruus onkin yhä vähemmän pelkästään siirtymäkausi. Myös pidentynyt koulutus vahvistaa yksilöllisen identiteetin muodostumista kollektiivisen identiteetin sijaan. Tämä johtuu siitä, että oppiminen nähdään yksilöllisenä prosessina, kuten esimerkiksi yksilöllisesti annetut arvostukset kertovat. Yksilöllisyys voi olla todella hyvä asia, jos epätietoisuus ja muiden ihmisten huomioon ottaminen säilyy vahvana. (Puuronen 2006, 150–158.)

2.2 Osallisuus ja osallistuminen

Osallistuminen on väljästi ottaen sosiaalista toimintaa, jossa ollaan mukana muiden toimijoiden kanssa (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 218–219). Osallisuus on laajasti ymmärrettynä yhteisöön liittymistä kuulumista ja siihen vaikuttamista (Oranen 2008, 9). Horellin ym. (2007, 219) mukaan osallisuuden käsite viittaa subjektiiviseen voimaantumisen tunteeseen, joka ilmenee, kun osallistujat kiinnittyvät yhteisöllisiin tai yhteiskunnallisiin prosesseihin. Tämä tarkoittaa pätkinänkuoressa sitä, että yksilö kokee olevansa itse kykenevä vaikuttamaan omaan elämäänsä ja asioihin ympärillään. Osallistumisen keskeinen piirre on yhteinen toiminta jonkun tavoitteen toteutumiseksi.

Osallisuudessa keskeinen asia on mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa (Niivala 2010, 19–20). Esimerkiksi sosiaalialan kontekstissa asiaa tarkasteltaessa tämä ei tarkoita vain mielipiteen ilmaisua, vaan myös mahdollisuutta itseä koskevaan päätöksentekoon (Oranen 2008, 9). Osallisuutta voidaan tarkastella myös

mahdollisuutena osallistua yhteisön päätöksentekoon. Tällöin osallisuus on kokemuksellinen asia, sillä se toteutuu kokemuksena yhteisöön kuulumisesta (Nivala 2010, 20–21). Osallisuutta voidaan edesauttaa tarjoamalla ihmisille mahdollisuuksia ja tukemalla omaehtoisuutta ja itsenäisyyttä osallistumisessa (Toikko & Rantanen 2009, 90). Erilaiset ryhmissä toteutettavat projektit tarjoavat näiden tavoitteiden saavuttamiseen hyviä mahdollisuuksia.

Nuorten osallisuutta on pyritty edistämään yhteiskunnallisesti esimerkiksi juuri tästä näkökulmasta, jolloin syrjäytymistä on pyritty ehkäisemään osallistamalla nuoria yhteiskunnalliseen päätöksentekoon (Nivala 2010, 21). Osallisuus ja erityisesti nuorten osallisuus ja osallistaminen on yhteiskunnallisesti kuitenkin hyvin haastava tehtävä. Esimerkiksi kouluissa yhteiskunnallinen opetus on Vesikansa (2007, 191–199) mukaan ollut tietopainotteista, passivoivaa ja heijastanut valtaapitävien etuja ja näkökulmaa. Tästä syystä perinteistä opetusta on luonnehdittu tietyn ajattelumallin yksiviivaiseksi opettamiseksi sen sijaan, että oppilaita pyritäisiin johdattamaan yhteiskunnallisen osallistumisen vaikeisiin kysymyksiin. Myös esimerkiksi koulujen nuorisohallintoelimet muotoutuvat helposti sulkeutuneiksi piireiksi sulkien ulkopuolelleen osan yhteisön jäsenistä. Tällöin nuoria kyllä pyritään osallistamaan, mutta ikään kuin suljetussa tilassa ja ilman perehdytystä osallistamisen oppimiseen. Pikemminkin jokainen nuori tarvitsee jonkinlaista tukea ja onnistumisen kokemuksia (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 217; Vesikansa 2007, 191–216.)

Vaikka Suomen kouluissa onkin nähty nuorten osallistamisen tärkeys, on ei-kuuloksi-tulemisen kokemus yleistä oppilaiden keskuudessa. Tämä kokemus on Suomessa yleisempää kuin muissa länsimaissa (Vesikansa 2007, 205). Vaikka osallisuushankkeita olisikin, ei tuloksia välttämättä saavuteta laajalla mittakaavalla, jos yleinen toimintakulttuuri on hyvin aikuiskeskeinen. Nuorilla kuitenkin on ”maailmanparannusenergiaa” ja nuoruudelle tyypillistä kapinointia auktoriteetteja vastaan. Jos nuorilla ei tällöin ole sopivanlaisia vaikuttamiskanavia, saattaa energia purkautua hyvinkin negatiivisilla tavoilla. Vesikansa (2007, 204–205) pohtiikin, että suositeltava tie nuorten tyytymättömyys- ja maailmanparannusenergian

purkamiseen on rohkaista ja valmentaa heitä kyvykkäiksi saamaan aikaan muutoksia heille tärkeissä asioissa. Käytännössä kuitenkin hyvin harvalla nuorella on osaamista ja voimavaroja täysipainoiseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

2.3 Lastensuojelunuoren osallisuus

Lastensuojelun keinoin annettava tuki jaotellaan kolmen käsitteen avulla, jotka ovat avohuollon tukitoimet, sijaishuolto ja jälkihuolto. Avohuolto tarkoittaa sitä, että lasta ja/tai perhettä tuetaan heidän omassa elinympäristössään, jolloin lapsi tai vanhemmat voivat keskeyttää tukitoimet milloin tahansa. Avohuoltoon voi sisältyä laitosjaksoja, jolloin lapsi on väliaikaisesti sijoitettuna laitokseen ja asuu vain osittain kotona tavoitteena ollessa kuitenkin kotiutuminen. Sijaishuolto taas tarkoittaa lapsen huolenpitoa kodin ulkopuolella. (Lastensuojelulaki 40/2007.)

Vuonna 2002 7829 lasta oli sijaishuollossa Suomessa (Pösö 2004, 202). Suurin osa heistä on laitoshuollossa ja pienempi osa perhehoidossa. Tätä edeltävät useimmissa tapauksissa avohuollon tukitoimet, joiden osoittautuessa riittämättömiksi, tulee kyseeseen huostaanotto. Huostaanotto rajaa vanhempien huoltajuutta ja samalla siirtää vastuun lapsen arjen huolenpidosta kunnan sosiaalilautakunnalle. Elokuviissa ja tarinoissa esiintyviin perinteisiin lastenkoteihin liitetään usein asioita, kuten siveys, kuri, päivärutiinit ja itsemääräämisoikeuden vähäisyys. Kuitenkin kun puhumme lastensuojeluyksiköistä tai laitoksista, Törrönen (1999, 17) muistuttaa, että yksiköitä on hyvin monia erilaisia ja nykyään on moni asia muuttunut. (Mikkola 2005, 77–78.)

Lastensuojelua toteutettaessa on selvitettävä lapsen mielipide sekä toivomukset ja ne tulee ottaa huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti (Lastensuojelulaki 20/2007). Lapsen osallisuuden ajatellaan myös olevan keskeinen lähtökohta lapsen kanssa tehtävässä työssä (Baumgarten 2010, 74). Jos lapsi on täyttänyt kaksitoista vuotta, hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Lastensuojeluprosessissa on kuitenkin selkeät lainmukaiset raamit, joita noudatellaan. Känkäsen (2013, 102–103) mukaan lapsi on siis joka tapauksessa enemmän tai vähemmän kykenemätön itse vaikuttamaan tilanteeseensa. Ilmiötä voidaan pohtia kontrollin

ja tuen suhteen näkökulmasta. Kontrollia ja moraalista ohjaamista pidetään yleensä välttämättömänä sosiaalityössä. Lasten ja nuorten osallistuminen päätöksentekoon saatetaan jopa nähdä riskialttiina tai heidän hyvinvointiaan vaarantavana (Oranen 2008, 11). Tapa suhtautua lapsiin kontrolloitavina ja suojeltavina ihmisinä rajoittaa heidän osallistumismahdollisuuksia. Lastensuojelussa kontrolli siis on aina jotenkin läsnä, vaikka vain ”ilmassa leijuvana uhkana”. (Känkänen, 2013, 101–103.)

Känkänen (2013, 30, 103) pohtii tätä kysymystä myös taiteen mahdollisuuksien valossa. Taide on hänen mukaansa jotain kontrolloimatonta ja vapaata. Tämä tarkoittaa sitä, että jotta taiteellisuuden voi kunnolla päästää valloilleen, on tilan oltava kontrollista vapaa. Tällaisessa tilassa oleminen myös tuo nuorista esiin heissä piileviä käyttämättömiä resursseja. Tällainen tila on todella hankalaa toteuttaa laitospäristössä, joten myös erilaiset harrastusprojektit voivat palvella nuoren osallisuutta taiteen kautta. Monet nuoret voivat kokea, että lastensuojeluasiakkuus leimaa heidät ongelmanuoriksi. Ennakkoluulot koetaan elämää hankaloittavina tekijöinä.

Lastensuojelulaitoksessa asuvan nuoren ja vanhempien kanssa asuvan nuoren arjessa ja kokemusmaailmassa on eroja. Pösön (2004, 203) mukaan laitospuoreen elämä voi olla hyvin pirstaleista, sillä monella nuorella sekä sijoituspaikat sekä ohjaajat vaihtuvat useamman kerran. Sijoitettuna olleiden elinikä on myös keskimäärin muita ikätovereita lyhempi (Pösö 2004, 205). Nuoruuden aikana jokaisella nuorella on tunne-elämässään monenlaista myllerryistä ja eri nuorilla nämä tunteet kohdistuvat luonnollisesti eri asioihin ja eri tavoin. Nuori voi kokea esimerkiksi vihaa, katkeruutta tai voimakasta aatteellisuutta (Dunderfelt, 2011). Nämä myllerrykset ovat yleensä voimakkaampia laitospuoreen elämässä, sillä perheen hajoaminen ja laitokseen joutuminen ovat negatiivisesti vaikuttavia tapahtumia nuoren elämässä. Näin käy siitä huolimatta, että useassa tapauksessa olot paranevat laitokseen siirtymisen myötä (Pösö 2004, 206).

Laitospuori voi tulkita monet vaikeat tunnetilat ja tilanteet siten, että niiden ajatellaan johtuvan laitoksessa olemisesta. Sijaishuollosta voi näin tulla kohde, johon ja jonka kautta nuori purkaa pahaa oloaan. Jälkeenpäin nuori voi nähdä asiat

selkeämmässä valossa. Tutkimusten mukaan enemmistö nuorista kokevat sijaishuollon joko positiivisena tai ristiriitaisena asiana sijoituksen jälkeen. Toisaalta se nähdään muutoksena parempaan ja perustarpeista huolen pitäneenä, mutta toisaalta siihen liittyy myös paljon negatiivisia asioita. (Pösö 2004, 204–205.)

On tärkeää nuoren hyvinvoinnille että hän kykenee vaikuttamaan arkeensa ja sen rutiineihin laitoksessa (Baumgarten 2010, 74). Osallisuuden tulisikin olla keskeinen lähtökohta lapsen ja nuoren kanssa tehtävässä työssä (Baumgarten 2010, 74). Voidaan ajatella että mitä enemmän lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan päätöksiin, sitä enemmän he ovat osallisia päätöksiä koskevassa toiminnassa (Oranen 2008, 8–9). Monissa laitoksissa käytäntönä oleva yhteisökokous on tärkeä menetelmä osallisuuden vaalimisessa. Sen perustehtäviä ovat mm. tiedon vaihtaminen sekä elämänhallinnan, yhteisöllisyyden ja yhteisöön kuulumisen tunteen vahvistaminen. Kokouksissa nuoret pääsevät yhdessä ohjaajien kanssa päättämään asioista. Toiminnan tulee olla lapsi-/nuorilähtöistä, mutta kuitenkin aikuisjohtoista. (Baumgarten 2010, 71–75.)

2.4 Sosiokulttuurinen innostaminen nuoren osallisuuden vahvistamisessa

Tämän opinnäytetyön musiikkiprojektin tausta-ajatuksena oli sosiokulttuurinen innostaminen. Sosiokulttuurisen innostamisen keskeinen tavoite on ihmisen oman osallisuuden lisääminen (Känkänen 2006, 131). Keskeinen lähtökohta sille on ihmisten saattaminen yhteen (Väänänen 2007, 13). Innostaminen ei kuulu vain innostajalle, vaan se perustuu ihmisten omaan osallistumiseen (Kurki 2000, 77). Se on perusluonteeltaan sekä yhteistä että jokaisen osallistujan henkilökohtaista kokemista, joka heijastuu yhteisen kokemisen kautta. Jokaisessa innostamisen prosessissa tulisi olla läsnä kolme tehtävää: tekninen tuotantotehtävä, helpottaminen ja valtaistuminen (Kurki 2000, 78). Tuotantotehtävä merkitsee teknisluontoista projektia, mikä kulloinkin toteutetaan. Tässä opinnäytetyössä tämä on musiikkiprojekti. Helpottaminen tarkoittaa sitä, että innostaja toimii ryhmän auttajana sekä tavoitteiden ja metodien asiantuntijana. Valtaistumisessa pyritään vapauttamaan osallistujien puhetta ja asettamaan tavoitteita. (Kurki 2000, 76–80.)

Kurjen (2000) mukaan sosiokulttuurisessa innostamisessa on kyse ihmisten tukemisesta auttamalla heitä saavuttamaan enemmän autonomiaa ja mahdollistamalla heille kokemuksia siitä, että heillä on enemmän vaikuttamismahdollisuuksia elämäänsä kuin mitä heillä nyt tuntuu olevan. Innostaminen suuntautuu ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja kommunikaation edistämiseen ja sen kautta pyritään saamaan liikkeelle niitä kykyjä, jotka ovat jo olemassa ihmisillä. Ohjaajan roolille tämä merkitsee sitä, että tarkoituksena ei ole niinkään opettaa, vaan kasvattaa herättämällä ihmisissä halua kasvattaa itse itseään. Ohjaaja on tasavertainen muiden kanssa kanssakulkijana. Ryhmäidentiteetin ja ryhmään kuulumisen vahvistaminen on innostamisen kulmakiviä. Toiminnassa ohjaajan tulee siis toisaalta luoda ryhmähenkeä ja toisaalta tukea oma-aloitteisuutta ja vapautta. (Kurki, 2000.)

Kurjen (2000) mukaan sosiokulttuurisessa innostamisessa projektit ovat käytettäviä työmenetelmiä. Projektien tulisi tavoitella ihmisten todellisuuden parantamista kehittämällä sekä yksilöllisiä vahvuuksia että kykyä toimia yhdessä toisten kanssa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Sosiokulttuurisen innostamisen projekteissa ei ole kuitenkaan kyse vain tavoitteiden saavuttamisesta, vaan aidon yhteisön rakentuminen on erityisen tärkeää. Yhteisöksi voidaan nimittää sellaista ryhmää, jonka toiminta on yhteisten tavoitteiden ja intressien muovaamaa. Tärkeää on sitoutuminen, dialogin syntyminen ja konfliktien ratkaisemisen opettelu sen keinoin. Tavoitteena on myös oppia työskentelemään, etsimään jakamaan ja päättämään yhdessä toisten kanssa. (Kurki 2000, 120–129.)

3 Musiikki taidelähtöisenä menetelmänä

3.1 Taidelähtöiset menetelmät

Sosiokulttuurisen innostamisen projekteissa hyödynnetään usein monipuolisesti erilaisia taidelähtöisiä työmenetelmiä. Taidelähtöisillä menetelmillä pyritään saamaan itsestä ja elämästä moniulotteisempi kuva (Känkänen 2006, 134). Niiden

avulla myös haetaan uusia vaihtoehtoisia tapoja olla kosketuksissa itseen ja ympäristöön. Esimerkkejä taidelähtöisistä menetelmistä ovat mm. draamatyöskentely, musiikki, kirjallisuusterapeuttiset ja elämäntarinamenetelmät, runotyöskentely ja valokuvatyöskentely, kuten voimauttava valokuvaus. Yhteistä menetelmille on niiden mahdollisuudet vuorovaikutuksen, ilmaisun ja narratiivisuuden välineinä (Kuukasjärvi, Linnossuo & Sutinen 2011, 5–6).

Känkänen (2013, 99–104, 134) toteaa, että taiteellinen toiminta ja ilmaisu voi toimia suojaavana tai vapauttavana välineenä tarttua mielessä oleviin asioihin. Symbolisen etäisyyden turvin saattaakin tulla esille jotain, jota aikaisemmin ei ole osannut sanoin kuvata. Taide antaa nuorelle eräänlaisen taitelijan roolin, jonka kautta nuori voi puhua ja esittää ajatuksiaan vapaammin, omasta taustastaan ja tavallaan kontrollista vapaana. Taidelähtöiset menetelmät myös tukevat kontrollista vapaata tilaa, jossa ei arvioida oikeaa tai väärää, vaan annetaan tilaa elämyksille tulla vapaasti. Kontrollista vapaa mahdollisuuksien tila syntyy parhaiten aikuisten takaamissa turvallisissa rakenteissa.

Taidelähtöisten ilmaisullisten menetelmien avulla on mahdollista mm. tutustua tunteisiin, rakentaa yhteisöllisyyttä ja kuvata kokemuksia. Prosessi, jossa hyödynnetään ilmaisullisia välineitä kuten musiikkia, voi olla hyvin voimaannuttava sekä myös vuorovaikutusta lisäävä. Tunnusomaista on myös se, että prosessia pidetään tärkeämpänä kuin sen lopputuotetta (Tuisku 2012, 24). Jaettuna myös yksilöllisestä ilmaisusta tulee kollektiivista ja yhteistä kokemusta ja tarinaa (Känkänen 2013, 78). Taidelähtöisiä menetelmiä käytettäessä ohjaajan rooli on lähinnä mahdollistaja, innostaja sekä ajan ja tilan antaja. Hänen tulisi motivoida osallistujia ja edetä heidän ehdoillaan. (Ranne, Sankari, Rouhiainen-Valo & Ruusunen 2005, 16–18, 59.)

Känkänen (2013, 113–114) on havainnut, että arjen kiireisyys ja pula resursseista hankaloittavat luovuuden hyödyntämistä lastensuojelutyössä. Kuitenkin taidelähtöisellä toiminnalla olisi mahdollisuuksia kehittyä suuremmaksi osaksi lastensuojelutyötä. Taiteen luonne on ikään kuin liikkeelle paneva, sen avulla voi saada muutosta jäməhtäneisiin käsityksiin ja käytäntöihin. Taidelähtöisten menetelmien yleistymistä edistäisi se, että se istutettaisiin luontevaksi osaksi perustyötä, sen

sijaan, että sitä ajatellaan erillisenä, työtä kuormittavana lisänä. Känkäsen (2013, 111–116, 135) tutkimuksen mukaan taidelähtöisten menetelmien soveltaminen lastensuojelussa on lupaava mahdollisuus. Parhaimmillaan ne voivat toimia ideahautomojen tavoin, jossa uusia toimintatyylejä ja oivalluksia syntyy osallistujien toimintatavoista ja yhteisistä kokemuksista (Känkänen 2006, 135). Taidepainotteisten kehittämishankkeiden tutkiminen ja tuloksista raportoiminen onkin tärkeää, jotta taustaorganisaatiot ja yhteistyökumppanit tulisivat tietoisimmiksi näiden käytäntöjen hyvistä vaikutuksista ja hyödyistä.

3.2 Musiikki

Musiikki on hyvin yleinen ja monelle tuttu taiteellisuuden muoto. Ääni, liike ja rytmi ovat ihmisen musiikillisia peruselementtejä ja ne ovat juurtuneet aisteihin jo ennen syntymää (Bojner-Horwitz & Bojner 2007, 34). Musiikki on neutraalia ja kaikille tasapuolista. Se ei ole itsessään ole paha tai hyvää, ja kuulija antaa sille omat merkityksensä. Bojner-Horwitzin & Bojnerin (2007, 72) mukaan musiikki tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia, sillä esimerkiksi sen kuuntelemiseen ei liity vaatimuksia. Se rikastuttaa elämää, parantaa terveydentilaa auttamalla mm. stressin hoidossa. On myös tutkittu, että musiikin avulla voidaan tukea oppimista ja kognitiivista suorituskkyä, kuten keskittymistä (Merckkiniemi 2012, 36–37).

Viherlammen (2007) mukaan musiikki tarjoaa mahdollisuuksia ilmaista asioita, joita ei pysty sanoin ilmaisemaan. Tämä ei tietenkään tarkoita vain terapiaa tai traumojen käsittelyä, vaan musiikkia voi hyödyntää hyvin arjenomaisissa kohtaamisissa ihmisten kanssa. Se on oiva työkalu työskentelyyn myös nuorten kanssa, jotka eivät kaikki koe luonnolliseksi ilmaista tuntemuksiaan sanoin. Musiikillinen toiminta voi auttaa erilaisia ihmisiä toimimaan yhdessä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi (Merckkiniemi 2012, 36). Se on parhaimmillaan mitä suurimmissa määrin yhteisöllistä tekemistä.

Laihon (2002, 75–76) tutkimuksen mukaan musiikkia harrastavat nuoret kokevat musiikilla olevan vahvan yhteyden mielentilaan. Tämä ei ole sidottu jonkin tietyn aikakauden nuoriin, sillä musiikilla on ruumiin kielen tyylinen, universaali olemus

(Ahonen 1993, 62). Musiikilla ei ole tarkkaa pysyvää semanttista sisältöä, vaan ihminen liittää siihen omat tulkintansa ja merkityksensä. Musiikin kautta nuoret toisaalta ilmaisevat tunteita, ja toisaalta purkavat tai hakevat tunnetiloja. (Laiho 2002, 73–83.)

Ahosen (1993, 58–65) mielestä musiikin avulla voidaan esimerkiksi viihtyä yhdessä, ilmaista tunteita ja siirtää kulttuuriperinnettä seuraaville sukupolville. Musiikki voi merkitä kuitenkin myös hyvin erilaisia sisäisiä kokemuksia. Ihmiset voivat kuulla saman musiikkikappaleen, mutta se todennäköisesti herättää eri ihmisissä myös erilaisia mielikuvia. Tunteet liittyvät tähän ja musiikkia voidaankin pitää kansainvälisenä tunteiden kielenä.

3.3 Ryhmäyöaidot

Yhteiskunnassa toimimiseen tarvitaan monenlaisia taitoja. Erityisen tärkeitä ovat mm. vuorovaikutus- ja yhteistyöaidot sekä kyky asettua myös muiden asemaan ja näin ymmärtää toisia ihmisiä. Ryhmässä toimiessa nämä taidot kasvavat ja kehittyvät. Ryhmässä toimiminen voidaan jakaa eri vaiheisiin. Näitä ovat ryhmän muodostamisvaihe, kuohuntavaihe, yhdenmukaisuusvaihe, toimintavaihe ja lopetusvaihe. Jokaisella vaiheella on omat erityispiirteensä ja ohjaajan on hyvä olla näistä tietoinen. Tässä opinnäytetyössä vaiheet limittyvät toisiinsa ja tulevat esille vain osittain, sillä prosessi on melko lyhyt ja ryhmän tavoitteet lähtevät ryhmäläisistä itsestään. (Kylmäkoski 2007, 393; Kivelä & Lempinen 2010, 37–38.)

Ankkuri-Ikosen (1998, 214–218) mukaan omien näkemysten, mielipiteiden ja ajatusten esittäminen perustellusti ja selkeästi on tärkeää ryhmässä toimimisessa. Kataja, Jaakkola & Liukkonen (2011, 29–30) korostavat myös mielipiteen tiivistämisen taitoa ja kykyä suhteuttaa ne ryhmän toimintaan. Yhtä tärkeää on kuitenkin myös kuunnella toisia sekä tarkentaa ja tehdä kuulemastaan kysymyksiä. Tähän liittyy palautteen antaminen toisille, mikä merkitsee ennen kaikkea kannustamista. Katajan, Jaakkolan & Liukkonen (2011, 39–41) mukaan spontaanit kannustukset lisäävät ryhmän kiinteyttä ja ovat merkkejä hyvästä yhteistyöstä. Kannustaminen oli yksi keskeisistä osa-alueista havainnoidessani ryhmän toimintaa.

Tärkeisiin ryhmätaitoihin kuuluu myös kyky muuttaa näkemyksiään esimerkiksi uuden tiedon saamisen yhteydessä sekä kompromissit (Ankkuri-Ikonen 1998, 216–218).

Ryhmäläisillä on aina tarpeita riippumatta ryhmän luonteesta ja tehtävästä. Amundson ym. (1998) jakavat nämä tarpeet perustarpeisiin ja ryhmän jäsenyydestä viriäviin tarpeisiin. Perustarpeita ovat yhteisyyden, merkityksen, rakenteen ja taloudellisen turvallisuuden tarpeet. Nämä ovat hyvin yksilöllisiä. Ryhmän jäsenyydestä viriäviä tarpeita ovat ryhmään kuulumisen, hallinnan säilyttämisen ja luottamuksen tarpeet, jotka ovat ennustettavampia. Luottamus on erityisen tärkeää luovassa projektissa, sillä luovuus vaatii sallivan ilmapiirin ja riittävästi aikaa (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 40). Hyvin toimiva ryhmä myös kykenee suunnittelemaan ja ratkomaan ongelmia yhdessä. Joku esimerkiksi keksii alun, jota toiset sitten jatkavat ikään kuin ketjussa toisiaan täydentäen.

Ohjaaja rakentaa oman persoonallisen tapansa ohjata ryhmää (Kataja ym. 2011, 27). Ryhmän ohjaamisessa tarvitaan kuitenkin kolmea perusröoliä, jotka ovat ryhmän johtaja, ymmärtävä kuuntelija ja vaikuttaja. Ohjaajan rooli voidaan jakaa tehtäväkeskeiseen tai prosessikeskeiseen toimintatapaan. Tässä opinnäytetyössä toimittiin prosessilähtöisesti, jolloin ohjaaja toimii lähinnä auttajana ratkaisujen löytämisessä. Tärkeintä ovat ryhmän jäsenet ja itse prosessi. Mahdollisissa ristiriitatilanteissa ohjaajan tehtävänä on ristiriidan ja sen taustalla olevien tekijöiden ja tunteiden ymmärtäminen ja käsittely ryhmän kanssa. Ryhmäläisillä on oikeus osallistua ristiriitojen ratkaisuun. Ohjaajan tehtävä on antaa ristiriitojen ratkaisulle aikaa, ylläpitää sitä tukevaa ilmapiiriä, ja löytää tilaa ratkaisuehdotusten käsitteilyyn. Ryhmän vastuulla on ratkaisun toteuttaminen, ohjaaja vain mahdollistaa sen. Ohjaajan pitää kuitenkin tukea ja auttaa ratkaisujen etsinnässä ja tarjota neuvoja ryhmälle; usein ohjaajalla on eri ristiriitatilanteista ja niiden ratkaisusta ryhmää enemmän kokemusta. (Kivelä & Lempinen 2010, 39–40.)

4 Taidelähtöisyyteen liittyviä aikaisempia projekteja

Maailman ihanin tyttö on tunnettu taidelähtöinen projekti, jonka Minna Savolainen aloitti vuonna 1998 lastenkodissa asuvien tyttöjen kanssa. Projektissa käytettiin menetelminä valokuvausta ja se perustui voimaantumisen ideaan sekä ajatuksen itsetunnon vahvistamisesta. Sekä kuvat että kuvausmatkat suunniteltiin tyttöjen kanssa huolellisesti ja koko prosessi vahvisti tyttöjen tunnetta siitä, että he ovat oikeasti ihania (Känkänen 2006, 140–141). Pro Filia–projektissa (1999–2001) käytettiin taidelähtöisiä menetelmiä laajemmin ja se oli suunnattu vahvistamaan 7–14 –vuotiaiden tyttöjen itseluottamusta, sosiaalisia taitoja ja luovia kykyjä. Projektissa käytettiin menetelminä mm. liikuntaa, musiikkia, mielikuvaharjoituksia ja keskusteluhetkiä. Ryhmätapaamiset aloitettiin kuulumisten vaihdolla ja tämän olivat tytöt kokeneet hyvänä. Ryhmä toimi myös ikään kuin vertaisryhmänä, jossa voitiin jakaa kokemuksia ja oppia yhdessä. (Känkänen 2006, 140.) Tämän opinnäytetyön musiikkiprojektissa on hyödynnetty samankaltaisia periaatteita, ja esimerkiksi ryhmätapaamisten alussa oli aina kuulumisten vaihtoa ja keskustelua.

Tutustuin internetissä kahteen yhteisötaideprojektiin, Myrsky-hankkeen tukemaan [Teatteri Satamaan](#) ja [Basscamp](#) nimiseen workshop–projektiin. Kävin myös syksyllä 2013 seuraamassa Teatteri Sataman harjoituksia ja teatteriesitystä. Näissä projekteissa toimitaan nuorten kanssa sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita seurailleen ja hyödyntäen taidelähtöisiä menetelmiä. Erityisesti minua kiinnostivat näissä konsepteissa käytetyt nuorekkaat toimintamallit. Basscampissa on suomalaisia artisteja ja huippuosajia workshoppien vetäjinä ja molemmissa projekteissa nuoret itse pääsevät vaikuttamaan tuotoksiin omalla luovuudellaan ja ideoillaan. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoin tämä inspiroi minua omaan opinnäytetyöhöni.

5 Opinnäytetyön kokonaisprosessi ja sen lähtökohdat

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja kohderyhmä

Opinnäytetyön ideana oli toteuttaa yhteisöllinen musiikkiprojekti musiikista kiinnostuneiden lastensuojelun nuorten kanssa. Osallistamisen menetelmänä projektissa oli musiikin luominen ja säveltäminen. Musiikin valintaa keskeiseksi menetelmäksi tukivat nuorten musiikillinen kiinnostuneisuus, oma osaamiseni sekä mahdollisuus hyödyntää hyvätasoisia studiotiloja Mediatimi Ry:n kautta. Musiikkiprojektiin osallistuvat nuoret olivat kaikki joko sijoitettuna tai lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteiden piirissä. Musiikkiryhmään osallistuvat nuoret tulivat kahdesta lastensuojeluyksiköstä ja he olivat 15–17-vuotiaita.

Opinnäytetyön tavoite oli kaksiosainen. Ensimmäisenä tavoitteena oli vahvistaa musikaalisten lastensuojelun nuorten osallisuuden kokemusta mahdollistamalla musiikkiryhmäprojekti, jossa nuoret itse saavat määrittää projektin sisällön ja tavoitteet ohjaajan kanssa. Toisena tavoitteena oli ryhmä- ja yhteistyötaitojen kehittyminen projektin ohessa. Minun roolini oli tukea nuoria saavuttamaan omia musiikillisia tavoitteitaan ja samalla tukea nuorten ryhmätyötaitoja. Kun kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, tarkoituksena on aina tuottaa jokin tuotos. Tämä voi olla esimerkiksi esine, opas, ohjekirja, tapahtuma, näyttely tai portfolio (Vilka & Airaksinen 2003, 2). Tämän opinnäytetyön tuotos oli itse musiikkiprojekti kokonaisuutena. Konkreettisina tuotoksina syntyi myös kolme biisiä.

Toiminnallisen opinnäytetyöni toimeksiantaja oli eräs valtakunnallinen lastensuojelutoimija, jonka palveluksessa työskentelin ohjaajana opintojeni ohessa. Näin sain luontevasti kontaktin moniin nuoriin ja huomasin, että osa heistä oli todella lahjakkaita musiikillisesti. Työntekijöiden ja omien havaintojeni mukaan nuorilla oli enemmän lahjoja kuin mahdollisuuksia toteuttaa niitä. Monen nuoren arjessa musiikki olikin suuressa roolissa.

5.2 Opinnäytetyön aineistot

Kirjoitin musiikkiprojektin aikana elektronista havainnointipäiväkirjaa. Kirjoitin päiväkirjaan sekä reflektointini että havainnointini jokaisen tapaamisen jälkeen. Jokaisesta tapaamiskerrasta syntyi kaksi osiota, joista toisessa reflektoin tapaamiskertaa ja pohdin vapaammin omaa ohjaajuuttani ja huomioitani ryhmästä. Toisessa osiossa merkitsin nuorten ajatuksia ja havaintojani ryhmätaitojen edistymisestä. Yksinkertainen havainnointirunko, johon palaan myöhemmin tässä luvussa, ohjasi työskentelyäni.

Pyrin varmistamaan kaiken olennaisen kirjaamisen tekemällä tarvittaessa muistiinpanoja myös tapaamisten aikana tavallisille tulostuspapereille. Näin yritin varmistaa, ettei mitään olennaista unohdu tai muutu mielessäni tapaamisen loppuun mennessä. Papereita kertyi 5 kappaletta ja osassa on nuorten kommentteja kahdeltakin tapaamiskerralta. Tapaamisten jälkeen kirjoitin keskeiset asiat elektroniseen muotoon havainnointipäiväkirjaan. Kirjoitin ylös erityisesti sellaisia nuorten kommentteja, jotka tulkitsin olennaisiksi osallisuuden arvioinnin näkökulmasta. Nuorten omat kommentit olivat keskeisessä roolissa arvioinnissa ja etenkin osallisuuden vahvistumisen arvioinnissa.

Musiikkiprojektin alussa ja lopussa nuoret täyttivät lyhyen kyselyn ryhmä- /yhteistyötaitoista. Kyselyjen tarkoitus oli selvittää nuorten taitojen lähtötaso sekä tilanne projektin päättyessä. Jälkimmäisessä kyselyssä oli myös avoin kysymys siitä, mikä oli parasta musiikkiprojektissa. Kyselylomakkeita kertyi yhteensä 6 kappaletta. Pyysin myös nuorten sijaishuoltopaikkojen ohjaajilta arviota nuorten yhteistyötaitojen mahdollisesta kehittymisestä sekä osallisuuden toteutumisesta heidän näkökulmastaan. Viisi ohjaajaa vastasikin sähköpostilla ja keräsin ohjaajien kommentit yhteen Word-tiedostoon.

5.3 Opinnäytetyön kokonaisprosessi

Opinnäytetyössäni etenin soveltaen sosiokulttuurisen innostamisen perusideoita ja projektityön prosessimallia (Kettunen 2009). Projekti alkaa ideasta tai tarpeesta, jonka jälkeen idean toteuttamiskelpoisuutta arvioidaan määrittelyvaiheessa. Suunnitteluvaiheessa laaditaan suunnitelma ja tarkennetaan tavoitteita. Toteutusvaiheessa toteutetaan suunniteltu ja päätösvaiheessa laaditaan loppuraportti projektista pohdintoineen. Yksinkertaistin mallia yhdistämällä määrittely ja suunnitteluvaiheen. Tarpeen tunnistamisesta käytän nimitystä lähtötilanteen kartoittaminen. (Kettunen 2009, 43–54.)

Kuvio 1. Opinnäytetyön kokonaisprosessi

5.4 Kartoitus ja suunnitteluvaihe

Ajatus musiikkiprojektista syntyi kevään 2014 aikana. Projektia aloitettaessa tulee olla hyvin mietittynä, miksi projekti toteutetaan ja mitä siltä odotetaan (Kettu-

nen 2009, 50). Lähtötilanteen kartoitus tapahtui hiljalleen kuukausien aikana tehdessäni samalla työvuoroja lastensuojeluyksikössä. Kävin vapaamuotoisia keskusteluja sekä ohjaajien että nuorten kanssa ja huomasin, että tilausta musiikki-ryhmälle oli. Lastensuojeluyksiköissä oli musikaalisia nuoria, joita kuvailemani projekti monien ohjaajien mielestä hyödytti. Erään nuoren omaohjaaja näki asian niin, että jonkinlainen musiikkiryhmä voisi tukea nuorta hienolla tavalla. Otin asian puheeksi henkilökohtaisesti joidenkin laitoksessa asuvien nuorten kanssa, joiden tiesin olevan musikaalisia. Kaksi heistä kiinnostui asiasta kovin ja he ilmaisivat halunsa olla mukana, jos projekti toteutuu. Nuoret odottivat projektilta lähinnä mahdollisuutta tehdä musiikkia studiossa. Itse tavoittelin mahdollisuutta tukea nuorten osallisuutta mahdollistamalla tällainen projekti, jonka nuoret itse saisivat suunnitella. Hyvästä ja innostuneesta vastaanotosta johtuen innostuin suunnittelemaan ideaa pidemmälle ja tutustuin kirjallisuuteen kooten teoriaa. Kirjoitin ideapaperin osana opinnäytetyöprosessin aloittamista ja ohjaavat opettajat pitivät musiikkiprojektia toteuttamiskelpoisena ideana. Sain myös toimeksiantajan opinnäytetyölleni kyseisestä lastensuojelutoimijasta.

Hyvä suunnittelu jäsentää projektia ja luo edellytyksen onnistumiselle (Kettunen 2009, 54). Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa keskustelin musikaalisten lastensuojelunuorten, ohjaajien sekä opettajien kanssa muodostaen em. kokonaistavoitteet ja -suunnitelman opinnäytetyöprojektille. Omien aikataulujeni perusteella suunnittelin musiikkiprojektin kestoksi 5–8 tapaamista. Kenties tärkein osa suunnittelua oli osallistamismenetelmien valinta, sillä opinnäytetyön tavoitteena oli osallistaa nuoria ja vahvistaa yhteistyötaitoja. Sosiokulttuurinen innostaminen sopi menetelmäksi hyvin, sillä sen periaatteet jättävät runsaasti tilaa ihmisten omalle luovuudelle ja osallisuudelle. Osallistamisen tavoitteena on mahdollisuuksien tarjoaminen ja omaehtoinen osallisuus (Toikko & Rantanen 2009, 90). Tämä tarkoittaa sitä, etteivät nuoret ole vain ikään kuin osallistamisen kohteita projektissa, vaan että projektin sisältö tulisi kummuta heistä itsestään ja heidän omasta halustaan. Musiikkiprojektin sisältö suunniteltiin kokonaisuudessaan ryhmän kanssa.

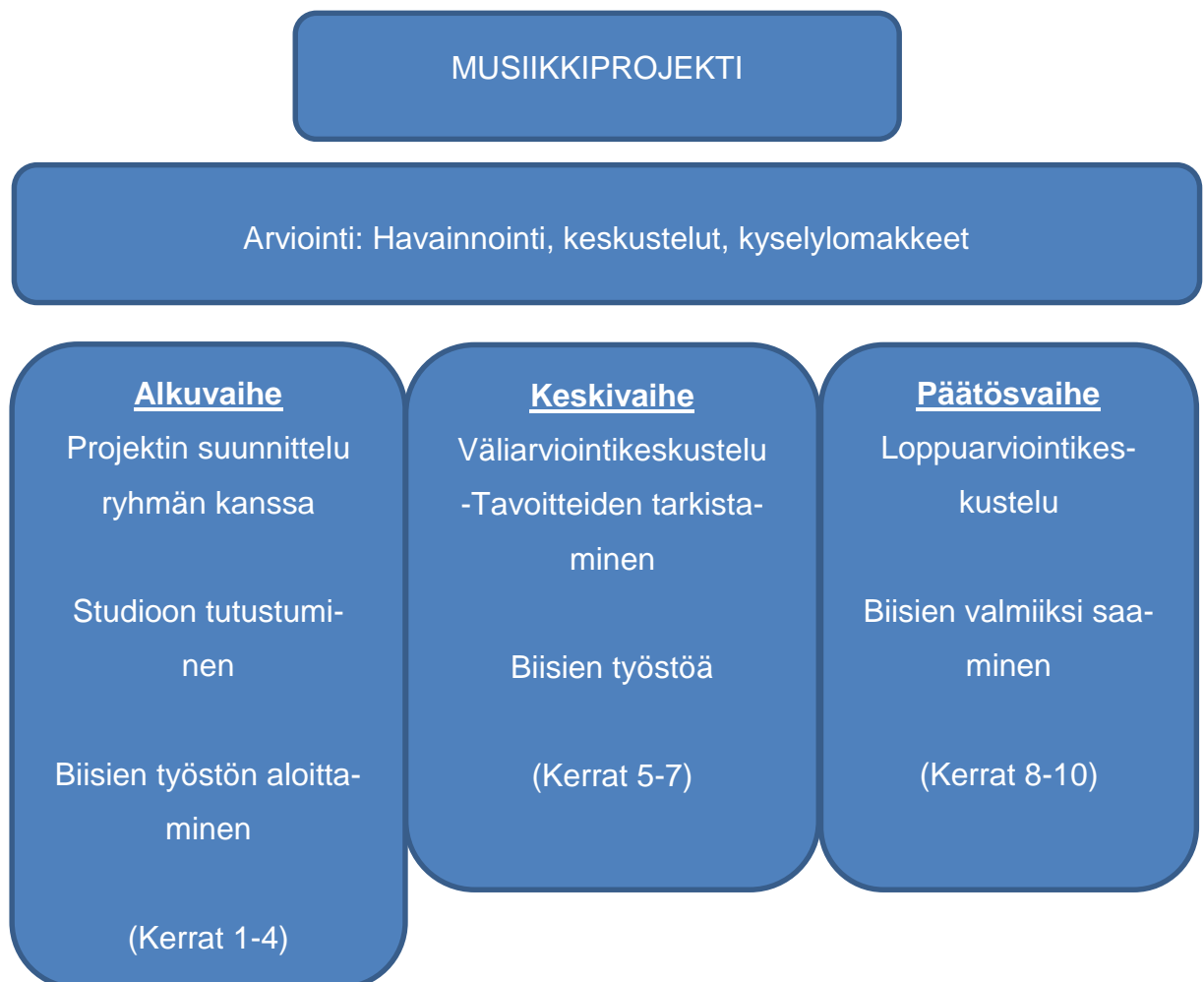
Aikatauluongelmien ja kiireiden takia vain yksi alun perin kiinnostuneista nuorista oli osallistumassa projektiin syksyllä 2014. Tällöin otin yhteyttä myös toisiin paikallisiin lastensuojeluyksiköihin, jotta lisää ryhmäläisiä löytyisi. Lähetin erään yksikön vastaavalle ohjaajalle info-lapun (liite 1), jonka pyysin välittämään nuorille. Nuoria oli kiinnostuneita enemmän kuin oletin (6–7), joten päätin nostaa ryhmän kokoa, jotta kaikki pääsisivät mukaan. Kartoitustapaamiseen studiotiloissa 7.10.2014 paikalle pääsi tulemaan viisi nuorta. Kaikki kiinnostuneet nuoret eivät päässeet mukaan johtuen päällekkäisyyksistä ja ohjaajien unohduksista. Kaksi nuorta kertoi olevansa mukana vain huvikseen, eikä heillä ollut aikomustakaan jatkaa ryhmässä.

Keskeiseksi lähtökohdaksi oli muotoutunut motivoituneen ryhmän kokoaminen, joka oli oikeasti kiinnostunut musiikin tekemisestä ja hyötyisi näin projektista. Ensisijaisesti projekti oli siis tarkoitettu nuorille, joilla on omia toiveita ja tavoitteita musiikin suhteen. Kartoitustapaamisen tarkoitus oli selvittää, ketkä nuoret haluaisivat sitoutua projektiin. Aluksi kerroin tarkemmin studion mahdollisuuksista, jonka jälkeen jokainen kertoi vuorollaan hieman omasta musiikillisesta harrastuneisuudesta. Kolme nuorta päätti sitoutua projektiin. Lupalomakkeilla (liite 3) varmistettiin, että nuorten osallistuminen musiikkiryhmään sopi myös huoltajille. Kartoitustapaamisella pyysin halukkaita nuoria myös täyttämään lyhyen laatimani kyselyn ryhmätyötaitoista (liite 1), jotta olisin paremmin tietoinen nuorten yhteistyötaitojen lähtötasosta. Nuoret täyttivät kyselyn melko nopeasti ja arvioivat omat taitonsa erityisen korkealle. Jäinkin pohtimaan, täytettiinkö kysely huolellisesti ja paneutuen. Nuorten oma positiivinen käsitys omista yhteistyötaitoistaan kertoi kuitenkin siitä, että he uskoivat itse pystyvänsä toimimaan hyvin ryhmässä.

Paikallisen yleishyödyllisen yhdistyksen Mediatiimi Ry:n kautta ryhmän oli mahdollisuus saada käyttöön studiotilat, joissa järjestin opinnäytetyön toiminnallisen vaiheen ryhmätapaamiset. Kokoontumiset järjestettiin tilassa, joka on erillinen lastensuojelun arjesta ja joka tukee näin taiteellista vapautta. Tarkoituksena oli saada aikaan Känkäsen (2013) mainitsema kontrollista vapaa tila, joka ei muistuta lastensuojeluympäristöä. Tavoitteena oli, että nuoret eivät kokisi olevansa tässä projektissa ensisijaisesti lastensuojelunuoria vaan musikaalisia nuoria.

5.5 Toteutusvaihe

Toteutusvaiheen musiikkiprojektia ohjaava menetelmä oli sovelletusti sosiokulttuurinen innostaminen. Sen keskeinen tavoite on Känkäsen (2006, 131) mukaan ihmisen oman osallisuuden lisääminen, joten se sopii sovelletusti hyvin tämän opinnäytetyön tavoitteiden tavoittelemiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen juurtuu aktiiviseen ja osallistavaan pedagogiikkaan. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että hierarkkisia suhteita murretaan ja annetaan ihmisille mahdollisuus valita vapaammin toimintoja ja elämän suuntaa. Projektissa tätä harjoitettiin pienemässä mittakaavassa musiikkiprojektiin liittyvien valintojen muodossa, joissa nuoret olivat pääosissa. (Kurki 2000.)

Kuvio 2. Musiikkiprojekti

Innostamisen projekteissa tavoitteiden ja sisällön tulee nousta osallistujilta. Ohjaajan tulee siis toisaalta luoda ryhmähenkeä ja toisaalta tukea oma-aloitteisuutta ja vapautta. Prosessin alussa peruskysymyksiä ovat ketkä, mitä, miksi ja miten (Kurki 2000, 95–96). Musiikkiprojekti alkoi ryhmän yhteisellä suunnittelulla, jossa lähdimme liikkeelle näistä kysymyksistä. Osanottajat olivat kaikki musikaalisia nuoria, joilla oli henkilökohtaisia musiikillisia tavoitteita. Toiminta siis tuli liittymään musiikkiin, mutta vapaan keskustelun keinoin sovimme tarkemmin millainen projektista tulisi. Nuoret halusivat rentoa yhdessä olemista ja tekemistä. Tavoitteeksi muodostui biisien tekeminen yhdessä.

Toteutusvaihe koostui 10 tapaamiskerrasta studiolla. Toteutusvaiheen etenemistahti oli rento ja melko suunnittelematon. Ryhmä halusi edetä rennosti ilman tarkkaa aikataulua, mutta itse jaottelin musiikkiprojektin kolmeen vaiheeseen helpottamaan sen tarkastelua ja arviointia. Jokainen tapaamiskerta alkoi yhteisellä keskustelulla ja kuulumiskierroksella, jonka jälkeen päätimme miten etenemme kulakin kerralla. Projektin viidennestä tapaamiskerrasta lähtien työn alla oli useampi biisi samanaikaisesti. Niinpä päätimme aina kunkin tapaamiskerran alussa, mihin biisiin milloinkin keskitymme enemmän.

5.6 Arviointimenetelmät

Kurjen (2000, 150) mukaan innostamisessa arviointi on laadullista prosessiarviointia. Arviointi peilaa, parantaa ja kirkastaa toiminnalle asetettuja tavoitteita. Tässä pääroolissa on innostajan tarkka, systemaattinen, jatkuva ja kriittinen reflektointi. Prosessiarvioinnin lisäksi olennaista on tuloksiin suuntautuva loppuarviointi, johon tarvitaan myös ulkopuolisia arvioitsijoita. Tässä opinnäytetyössä pyysin nuorten ohjaajilta arvioita. Ohjaajat eivät kuitenkaan osallistuneet projektiin, joten heidän arvionsa perustuivat nuorten kertomiin asioihin. Sosiokulttuurisessa innostamisessa käytetään usein sekä sisäistä että ulkoista arviointia. Erityisesti sisäinen arviointi on keskeinen osa innostamista, jolloin toimintaan osallistuvat arvioivat itse toimintaansa. Innostamisessa on hyvä käyttää arviointivälineenä useampia kuin yhtä menetelmää.

Käytin projektin kaikissa vaiheissa (suunnittelu, toteutus, tuotos, arviointi) arviointimenetelminä sovelletusti osallistuvaa vapaata havainnointia sekä keskusteluja. Vilkan (2006, 37–45) mukaan havainnointi on tutkimuksen perusmetodi. Se on tietoista tarkkailua eikä vain asioiden näkemistä. Havainnointi on toimiva metodi esimerkiksi tutkittaessa ihmisten vuorovaikutusta toistensa kanssa. Vapaa havainnointi pystyy mukautumaan tutkimuskohteeseensa joustavasti, mutta sitä suunnitellaan ennalta valitun näkökulman avulla. Musiikkiprojektissa tämä tarkoitti yhteistyötaitoja, joista kohdistin havaintoni erityisesti kompromisseihin, toisen kuunteluun ja toisten tsemppaamiseen. Nämä olivat ryhmän nostamia tärkeimpiä ryhmätaitoja. Osallistuva vapaa havainnointi edellyttää, että tutkija on sisällä tutkittavien yhteisössä. Omaksi rooliksi muodostuikin toisaalta tutkiva havainnoija ja toisaalta musiikkia yhdessä tekevän ryhmän jäsen. (Vilka 2006, 37–45.)

Toinen keskeinen arviointimenetelmä oli keskustelu. Ryhmän kanssa musiikkiprojektia suunnitellessa nuoret itse pitivät keskustelua mielekkäimpänä menetelmänä, sillä heille keskustelu oli luontainen tapa kommunikoida. Ryhmäkeskuskelu voi myös vahvistaa me-henkeä, sillä se mahdollistaa kokemusten jakamisen vertaisten kanssa (Valtonen 2005, 224). Projektin aikana pidimme kolme pidempää arviointikeskustelua, jotka olin alustanut keskustelurungoilla. Nämä olivat alun suunnittelukeskustelu, keskivaiheen väliarviointi sekä projektin loppuarviointi, joissa arvioimme mennyttä ja suunnittelimme tämän pohjalta tulevaa. Ryhmäkeskustelussa ryhmän vetäjän tehtävät ovat virittää sopiva ilmapiiri, ohjata keskustelua tavoitteiden mukaisesti ja ennen kaikkea kannustaa ja motivoida ryhmää keskustelemaan (Valtonen 2005, 223). Kolmen pidemmän keskustelun lisäksi keskustelimme lyhyesti jokaisen tapaamisen alussa ja lopussa. Pietilän (2010, 212–214) mukaan ryhmäkeskustelussa osallistujat muodostavat kollektiivisesti jaettua ymmärrystä yksilöllisistä käsityksistä ja kokemuksista. Menetelmänä keskustelu muistuttaa ryhmähaastattelua, jonka sovellutuksissa on samantlaisia piirteitä. Tutkijan rooli on keskustelun rakentaja, ohjaaja ja rohkaisija (Pietilä 2010, 213).

Arviointi kulki mukana koko musiikkiprojektin ajan. Tärkeimpänä arvioijana olivat nuoret itse, joiden kommentit muodostavat arvioinnin pohjan. Musiikkiprojektin

aikana hyödynsin lisäksi yksinkertaista kyselylomaketta yhteistyötaitoista. (liite 1 & 2) Laadin kyselyn Ryhmän voima ja viisaus (Julin ym. 1998) kirjoista poimittujen ryhmätaitojen perusteella itsenäisesti. Ryhmäläiset täyttivät lomakkeen sekä projektin alussa että lopussa.

6 Musiikkiprojektin toteutus

6.1 Ryhmän kanssa suunnitelman tekeminen

Ensimmäisellä tapaamiskerralla muodostimme sitoutuneen ryhmän kanssa heidän taitojaan ja kiinnostuksiaan vastaavat kokonaistavoitteet musiikkiprojektille. Yhteiset tavoitteet ovat olennainen osa yhteisöllisyyden syntymiselle ryhmätyöskentelyssä (Kurki 2000, 129). Ryhmässä oli minun lisäksi kolme nuorta, joten kyseessä oli melko pieni ryhmä. Ryhmä päätti valita suunnittelumenetelmäksi yhteisen keskustelun. Alustavan yhteistyötaitokyselyn mukaan nuoret kokivatkin omat ryhmätyötaitonsa erittäin hyväksi. Mahdollisia sisältöjä projektille oli monia, kuten esimerkiksi bändisoittaminen, biisien tekeminen ja laulamisen tai soittamisen opettelu. Myös kokoontumiskertojen määrän ja pituuden suhteen oli erilaisia vaihtoehtoja. Niistä valittiin kokoontuminen kerran viikossa tiistaisin klo 17.30–20.00, joskin päivää vaihdettiin kahteen kertaan tarpeen vaatiessa. Tämän lisäksi päätimme järjestää 1-2 pidempää äänityspäivää joinakin viikonloppuina. (liite 2) Työskentelyn pituutta emme vielä muutoin tarkkaan sopineet, paitsi takarajan joulukuun puoliväliin. Sovimme palaavamme tähän asiaan marraskuun alussa, kun olimme nähneet miten projekti on lähtenyt käyntiin.

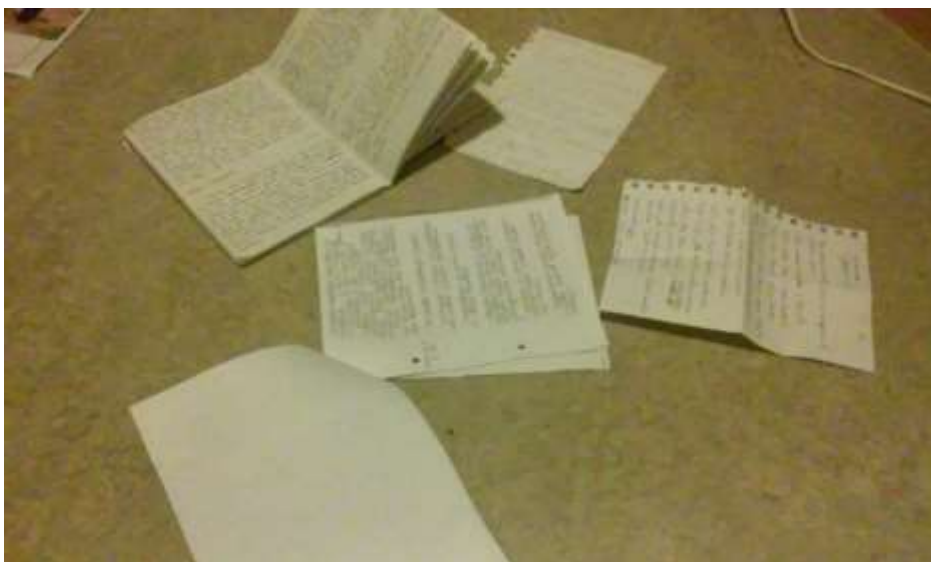
Ryhmä valitsi tavoitteekseen kolmen biisin tekemisen studiossa ja näiden mahdollisen julkaisun sosiaalisessa mediassa. Samalla haluttiin opetella laulamista ja studiotyöskentelyyn liittyviä taitoja. Kaksi nuorta halusi äänittää oman biisinsä ja tämän lisäksi innostuttiin yhden yhteisen biisin tekemisestä. Nuorten taidot tukivat arviointini mukaan hyvin toisiaan, sillä yksi kertoi osaavansa laulaa ja toinen sanoittaa. Kolmas kertoi osaavansa myös soittaa soittimia. Ryhmän tärkeimmiksi toimintaperiaatteiksi sovittiin toisten tsemppaaminen ja tukeminen. Muita tarkkoja

sääntöjä ei haluttu luoda, vaan olla rennosti. Huomioin näin nuorten erilaiset lähtötaidot, emmekä suunnitelleet tarkkoja teemoja ryhmäkerroille. Ainoastaan laulun opetteluun sovimme käyttävämme välillä aikaa, sillä jokainen halusi kehittyä siinä.

6.2 Musiikkiprojektin alkuvaihe

Projektin alkuvaiheeksi luen ensimmäiset neljä tapaamiskertaa, joista neljäs oli pidempi, neljän tunnin studiosessio eräänä lauantaina ja muut n. 2,5 tunnin tapaamisia tiistai-iltaisina. Aluksi käytimme hieman aikaa tutustumiseen ja yhteishengen rakentamiseen. Keskustelimme jokaisen toiveista ja mieltymyksistä musiikin suhteen, jotta osasimme suunnitella yhteisen kaikkia miellyttävän kokonaisuuden. Sovimme työjärjestyksestä ja erään nuoren ehdotus sai muiden kannatuksen. Aloittaisimme yhteisen biisin tekemisestä ja etenisimme siitä myöhemmin toisiin projekteihin.

Teimme aluksi sanoituksia yhteisesti pöydän ääressä, pohtien yhteisen biisin aihealuetta. Tämä oli meille luonnollisin tapa aloittaa biisin työstäminen. Aiheeksi valikoitui väsymys, sillä se oli päällimmäisenä mielessä nuorilla johtuen syksyn koulutehtävistä. Kaikki päätökset syntyivät yksittäisten ryhmän jäsenten ehdottaessa asioita ja muiden kommentoimissa niitä. Minun roolini oli ohjata tarvittaessa keskustelua ja varmistaa se, että kaikki saivat sanottua ajatuksiaan ja kaikkien mielipiteet kohdattiin kunnioituksella, positiivisin kommentein. Pienen ryhmän kanssa on helpompi varmistaa, ettei kenenkään yli kävellä. Keskustelu sujuikin kaiken aikaa kunnioittavissa ja toista arvostavissa merkeissä. Jaoimme roolit mielenkiinnon kohteiden mukaan ja jokaiselle annettiin yksi räppisäkeistö, jonka lisäksi yksi nuorista halusi kertosaäkeen laulettavakseen. Yhteinen aihealue ”väsymys” ohjasi sanoittamista, mutta muuten jokainen sai vapaat kädet oman säkeistönsä suhteen. Sanoitusten työstämiseen kului n. kaksi tapaamiskertaa.

Kuva 3. Sanoituspapereita

Ensimmäisten tapaamiskertojen työskentelyssä reagoin kunkin nuoren etenemiseen. Yksi sai säkeistönsä valmiiksi jo alle tunnissa, kun taas toisella kului kaksi kokonaista tapaamiskertaa. Ensimmäiseksi valmiiksi tuli kertosae, jonka äänitimme kolmannella tapaamiskerralla. Eräs musiikinteko-ohjelmien avulla musiikinteosta kiinnostunut nuori teki biisille taustaa yhteistyössä minun kanssani, aina silloin, kun sanoitusten keksiminen ei sujunut. Yhteinen työskentelyrytmi alkoi pikkuhiljaa muodostua sellaiseksi, että suuret tavoitteet olivat selkeitä, mutta muuten etenimme ”fiiliksen mukaan ja rennolla meiningillä”, kuten nuoret asian ilmaisivat. Tarvittaessa pidimme taukoa ja välillä vain kuuntelimme musiikkia ja haimme inspiraatiota muista biiseistä.

Ryhmä kohtasi myös haasteita sanoittamisen kanssa. Osa ryhmäläisistä ei kyennyt keksimään mieleisiään sanoituksia, joten pyrimme yhteisesti keksimään hyviä aiheita. Eräs ryhmäläinen opetti muille hyvän ja selkeän tavan muodostaa sanoja paperille, mikä helpotti kokonaisuuden hahmottamista. Riimit oli merkattu päällekkäin ja tahtiviivoja käytettiin selkeyttämään kokonaisuutta. Muut nuoret kertoivat tämän auttaneen heitä omassa sanoittamisessaan. Ohjaajana pyrin herättämään keskustelua nuorten elämän tämän hetken tapahtumista, joista ehkä haluttaisiin sanoa jotain. Nuoret itse kommentoivat alkuvaiheen palautteessaan: ”Jäi hyvä fiilis kun uskalsi muiden kuullen laulaa ja räpätä.” ”Olisi kiva jatkaa biisiä jo aiemmin kuin viikon päästä.”

Nuorten yhteistyötaidot olivat havaintojeni mukaan hyvällä tasolla. Osittain tämä johtui kenties siitä, että ryhmässä oli havaintojeni mukaan yksi yhteistyötaidoiltaan erityisen lahjakas nuori, mikä näkyi mm. muiden rohkaisemisessa ja muiden ehdotuksien kehumisessa. Hän esimerkiksi kehui runsaasti sanallisesti muiden laulamista. Nuoret maltoivat myös kuunnella toisiaan, mikä on perusedellytys ryhmässä toimimiselle.

Ennako-oletuksiini kuului, että jos nuoret saavat toimia itselleen mieluisen ja tutun asian parissa, myös ryhmässä toimiminen on helpompaa. Osalla näistä nuorista on hankaluuksia toimia ryhmässä esimerkiksi koulussa tai joissain muissa asiayhteyksissä. Kuitenkin studioympäristössä musiikin parissa työskennellessä nuoret osoittivat havaintojeni mukaan yllättävän kehittyneitä kuuntelemisen ja keskittymisen taitoja.

6.3 Musiikkiprojektin keskivaihe

Projektin keskivaiheeseen lasken tapaamiskerrat viisi, kuusi ja seitsemän. Vaiheeseen sisältyvät alussa aloitetun yhteisen biisin viimeisteleminen, nuorten omien biisiprojektien aloittaminen ja sopeutumiset joihinkin poissaoloihin. Jokaisella kerralla oli vähintään kaksi nuorta paikalla, mutta kolme tapaamiskertaa peräkkäin oli joku nuorista poissa. Tällöin keskityimme nuorten henkilökohtaisempiin tavoitteisiin ja toiveisiin, kuten laulamisen harjoitteluun. Erityisen ilahduttavaa oli nähdä, että nuoret halusivat auttaa toisiaan toistensa projekteissa.

Viidennellä kerralla pidimme väliarviointikeskustelun. Tällöin tarkastelimme, olemmeko tähän asti edenneet kohti määrittelemiämme tavoitteita ja täytyykö joidakin tavoitteita muuttaa. Totesimme, että tavoitteemme biisien tekemisestä ja studiotyöskentelyn opettelemisesta oli toistaiseksi toteutunut. Miltei kaikki nuoret olivat tyytyväisiä jatkamaan alkuperäisillä tavoitteilla loppuun asti, mutta yksi nuori ei halunnut enää itse tehdä sanoituksia. Hän oli kokenut alussa, että ei osannut tarpeeksi hyvin ja lannistunut siitä hieman. Hän oli tämän vuoksi myös jäänyt pois eräältä tapaamiskerralta, mutta innostui jälleen mukaan loppuajaksi

kun keskustelimme asiasta. Annoimme ryhmänä runsaasti hyvää palautetta avoimuudesta. Samalla ryhmälle syntyi idea mielekkään cover-biisin äänittämisestä vaihtoehtona oman biisin tekemiselle.

Sovimme tällöin myös kaikki loput kokoontumiset. Olimme jo nähneet oman työskentelytyylimme ja -nopeutemme, joten kykenimme tässä vaiheessa määrittämään projektiin vielä tarvittavat tunnit. Päätimme käyttää projektiin vielä 13 tuntia, jonka jaoimme viiteen tapaamiseen. Merkkasimme kalentereihin loput kerrat, joista neljä oli tavalliseen aikaan tiistai-iltana ja yksi lauantaina. Nuoret osoittivat oma-aloitteisuutta lupaamalla sopia aikatauluasiat yksiköidensä kanssa.

Keskivaiheessa työskentelymme oli siis yhtäältä rikkonaista, mutta toisaalta hyvin antoisaa. Laulutreenikerralla pidimme ensin pitkän äänenavausharjoituksen, johon kuului erilaisia hengitystekniikoita, lihaksiston lämmittelyjä ja äänihuulten aktivoimista. Tämän jälkeen molemmat paikalla olevat nuoret valitsivat kappaleen, jonka halusivat laulaa. Etsimme tämän jälkeen internetistä kyseisten kappaleiden instrumentaaliversiot, jotka mahdollistivat sen, että nuoret pystyivät laulamaan alkuperäisen taustan päälle. Nauhoitimme laulua ja annoimme palautetta ja rohkaisua laulamisesta. ”Kuulostaa niiiiiin hyvältä”.

Nuorten henkilökohtaisten biisien työstämisen aloittaminen toteutui joustavasti, sillä olimme jo projektin alkuvaiheessa totutelleet yhdessä työskentelyyn yhteisen biisin parissa. Etenimme edelleen nuorten toivomalla vapaalla aikataulutuksella. Käytännössä se tarkoitti sitä, että lähdimme tekemään biisiä spontaanisti nuoren toivomalla tavalla. Yksinäinen matkustaja-biisin kohdalla asiat etenivät niin, että nuori halusi ensin soittaa ja äänittää biisiin kitarapohjan. Toinen paikalla oleva nuori innostui toimimaan äänityksissä nauhoittajana, joten hän hallinnoi äänitysohjelmaa. Itse annoin teknisiä ohjeita tarvittaessa. Kitaran äänittämiseen kuului n. 1,5 tuntia, jonka jälkeen ehdimme äänittää myös pienen osan lauluista. Lopuksi miksasimme hieman äänityksiä ja pohdimme yhdessä, millainen sovitus olisi hyvä. Melko usein aika tuntui loppuvan kesken, mutta seuraavalla kerralla jälleen jatkettiin siitä mihin jäätiin.

6.4 Musiikkiprojektin päätös

Viimeisissä tapaamisissa työskentely muuttui yhä tehokkaammaksi ja ryhmä saavutti lopullisesti ryhmän työskentelyvaiheelle ominaisen sykkeen. Biisien kanssa tuli kiire, joten viimeiset ryhmätapaamiset käytettiin tehokkaasti äänittämisten loppuun saamiseen. Nuoret halusivat myös äänittää uudelleen joitakin kohtia, sillä itsekritiikki oli kasvanut tapaamisten välissä. Kokoonnuimme eräänä lauantaina pidempään viiden tunnin studiopäivään, jonka aikana söimme myös yhdessä. Tällöin päätimme päivän aluksi minkä biisien parissa pääasiassa työskentelemme ja päätimme keskittyä pääasiassa yhteiseen biisiin sekä Yksinäinen matkustaja–biisiin. Päätökseen vaikuttivat pääosin nuorten yksilölliset vireystilat.

Saimme yhteisen biisin valmiiksi toiseksi viimeisellä kerralla, ja vaikka nuoret eivät olleetkaan tyytyväisiä lopputulokseen, oli yhteisestä projektista jäänyt hyvä mieli. Nuoret myös kommentoivat yhteistyötä yhteisen biisin aikana seuraavalla tavalla:

”Parasta on ollut se, että ollaan yhdessä tehty biisiä. Lopputuloksella ei ole niin väliä että millainen se on”

”Kiva kokemus kun alusta asti tehtiin tällä porukalla biisi.”

Viimeisellä kerralla pidimme loppuarviointikeskustelun. Menetelmänä oli jälleen kerran avoin ryhmäkeskustelu, mikä päätettiin yhdessä. Keskustelu kesti n. 45 minuuttia, jonka jälkeen muistelimme yhteistä taivalta vielä hyvän syömisen merkeissä. Ryhmän kannustava ilmapiiri oli yksi parhaista projektin anneista sekä nuorten että ohjaajan mielestä. Tämä tuli esille useamman nuoren sanomana. ”Ihana kun kaikki on ollut niin kannustavia”.

7 Tulokset

7.1 Ryhmätyötaidot

Projektin alussa nuoret täyttivät kukin itsenäisesti kyselyn ryhmätyötaidoista, minkä avulla kartoitin heidän käsitystään omista yhteistyötaidoistaan (liite 1). Aluksi nuoret arvioivat taitonsa hyvin korkealle. Asteikolla yhdestä kuuteen oli yhteensä kolme nelosta ja muuten vain viitosta ja kuutosta. Tämä siitä huolimatta, että nuorten omaohjaajien mukaan nuorilla oli kuitenkin ollut hankaluuksia yhteistyötaitoissa koulussa ja osalla koulunkäynti ei onnistunut ollenkaan isossa luokassa. Projektin loppuksi nuoret täyttivät saman kyselyn. Arvioinnit olivat edelleen hyvin korkeat. Kyselyn perusteella ei siis pysty suoraan arvioimaan yhteistyötaitojen kehittymistä. Arviointikeskustelussa nuoret eivät myöskään nähneet yhteistyötaitojensa merkittävästi kasvaneen. Eräs nuori toi kuitenkin esille sen, että rohkeus ilmaista omia mielipiteitä ryhmässä on kasvanut. Nuorten omaohjaajat kertoivat nuorten olevan hyvin tyytyväisen oloisia ryhmätapaamisten jälkeen, mutta vastailleen vain ylimalkaisesti. Yhteistyötaitojen kehittymistä ohjaajat eivät osanneet kommentoida.

Nuorten tietoisuus omista ryhmätyötaidoistaan vahvistui. Loppuarviointikeskustelussa eräs nuori kertoi olevansa puheenjohtajatyypin, ja tämän ajatuksen vahvistuneen ryhmän aikana. Toinen kertoi kokevansa toteuttajan roolin luonnollisimpana. Nuori ei tarkemmin kommentoinut toteuttajan roolin olemusta. Kolmas näki olevansa hiljainen jäsen, mutta koki haluavansa olla enemmän äänessä. Hän myös näki tunteilla olevan suuri vaikutus, jolloin hän välillä on aurinkoinen mutta välillä todella allapäin. Nuoret arvioivat tärkeimmiksi yhteistyötaitoiksi muiden kuuntelemisen ja muiden näkökulmien huomioon ottamisen.

Havainnoin aktiivisesti nuorten toimintaa ryhmässä, ja sekä projektin keskivaiheen välikeskustelussa että loppukeskustelussa kerroin ohjaajana huomioitani ryhmäläisten yhteistyötaitoista havaintojeni pohjalta. Havainnointirunkona toimivat seuraavat asiat: muiden kuuntelu, kompromissien teko ja kannustaminen, joi-

hin kiinnitin eniten huomiota. Ryhmäläiset antoivat myös toisilleen hyvää palautetta näissä keskusteluissa. Havaintojani olivat malttaminen kuunnella muita, muiden kannustaminen ja toisten mielipiteille tilan antaminen. Nämä näkyivät jo alussa, mutta yhä enemmän projektin edetessä. Nuorten toisilleen antama palaute liittyi ennen kaikkea musiikkiin ja kannustavuuteen. Kehuttiin toisten taitoja sekä kiiteltiin tuesta ja tsemppauksesta. Ryhmätyöstä jäi positiivinen onnistumisen kokemus ryhmäläisille. Nuoret kokivat ryhmän ilmapiirin mm. kannustavaksi, rennoksi ja innostavaksi. Kaikki ryhmäläiset arvioivat kokonaisarvosanan projektista hyväksi tai kiitettäväksi.

7.2 Osallisuus

Arviointikeskusteluissa nuoret arvioivat mahdollisuutensa vaikuttaa itse projektiin suuriksi. ”Aina on saanut sanoa vapaasti mielipiteitä ja toiveita” ”Ihan niin kuin kotona olisi ollut”. Omien havaintojeni mukaan kontrollista vapaan tilan (Känkänen 2013) luominen onnistui. Tavoitteet ja ideat tulivat nuorilta ja ohjaajana toimin apuna niiden saavuttamisessa. Nuoret kokivat, että tilaa omalle luovuudelle oli, vaikka omat taidot ja itsekriittisyys tulivat välillä vastaan. Tämä alensi ajoittain motivaatiota ja intoa. Nuoret kokivat projektin tarjonneen heille mahdollisuuksia toteuttaa unelmiaan. Kun kysyttiin projektin positiivisesta annista, nuoret kommentoivat myös seuraavalla tavalla: ”Mahdollisuus tehdä laadukasta musaa” ”Studiotyöhön tutustuminen on ollut unelmien täyttymys”

Nuoret kokivat projektin omakseen ja kokonaisuudessaan kokivat myös saaneensa onnistumisen kokemuksen. Yksi nuori koki onnistuneensa erityisen hyvin äänityksissä, vaikka häntä jännitti. Toinen oli saanut onnistumiskokemuksia omien sanoitusten työstössä. Kolmas kertoi suurimmaksi onnistumiskokemukseen oman biisin kokonaisuudessaan. Vaikka itsekritiikki nousi pintaan ajoittain, nuoret saivat onnistumiskokemuksen tavoitteiden saavuttamisessa, itsensä ylittämässä ja uuden kokeilussa.

Havaintojeni mukaan nuoret rohkaistuivat projektin aikana ilmaisemaan itseään musiikillisesti yhä enemmän muiden nähden. Vaikka teimme yhteisen biisin lisäksi nuorten omia biisejä, niistä tuli yhteisiä prosesseja, joissa muutkin olivat mukana. Nuoret itse toivat keskusteluissa esille, että heidän rohkeutensa on kasvanut huomattavasti muiden edessä laulamissa ja musisoimisessa. Tämän nuoret näkivät ehdottoman positiivisena asiana.

7.3 Biisit

Totesimme projektin lopuksi ryhmänä, että saavutimme tavoitteemme saada biisit valmiiksi. Projektin aikana syntyi yhteinen Väsymys-biisi, sekä kahden nuoren omat biisit, joita tehtiin yhdessä ryhmän kanssa toisia auttaen. Tämän lisäksi yksi nuorista äänitti cover-biisin omaksi ilokseen. Yksinäinen matkustaja oli yhden nuoren itsensä säveltämä ja sanoittama ja Ota omaa aikaa oli yhden nuoren sanoittama biisi, johon suunniteltiin taustat ja sävel yhdessä ryhmän kanssa. Biisit ovat nuorten itsensä tekemiä minun avustaessa äänityksissä, ja sanoitukset kumpusivat nuorten omasta elämästä.

Biisit jäivät nuorille itselleen henkilökohtaisesti. Ryhmänä emme keksineet sopivaa tapaa julkaista niitä yhdessä, joten jokainen nuori päätti itse julkaista biisin haluamallaan tavalla. Kaksi nuorta kommentoi biiseistä tulleen sen verran henkilökohtaisia, ettei niiden julkaisu suurelle yleisölle tuntunut vielä sopivalta.

8 Pohdinta

8.1 Osallisuuden ja yhteistyötaitojen vahvistumisen toteutuminen

Musiikkiprojektissa haluttiin tavoitella nuorten todellisuuden parantamista kehittämällä sekä yksilöllisiä vahvuuksia että kykyä toimia yhdessä toisten kanssa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Kaikkein tärkeintä oli aidon yhteisön rakentuminen eli sellainen ryhmä, jonka toiminta oli yhteisten tavoitteiden ja intressien

muovaamaa. Musiikkiryhmässä opittiin sitoutumista, vuorovaikutusta ja myös riskitilojen ratkaisua. Lisäksi opittiin työskentelemään, etsimään, jakamaan ja päättämään asioista yhdessä toisten kanssa.

Projektia ei suunniteltu nuorille valmiiksi, vaan projektin sisältö suunniteltiin yhdessä. Tällä tavoiteltiin sitä, että musiikkiprojektista tulisi nuorten itsensä näköinen, eikä vain heitä varten tehty. Nuoret itse arvioivatkin ilmapiirin kodinomaiseksi ja ilmaisivat, että kokivat vapautta päättää itse asioista. Projekti onnistui siis kontrollista vapaan tilan luomisessa. Lastensuojelunuorten arki on täynnä sääntöjä ja rajoituksia, joten kodinomaisen rennon tunnelman saavuttaminen oli todella positiivinen asia. Nuorten ohjaajat kertoivat arvioinnissaan, että nuoret vaikuttivat olevan projektista innoissaan suurimmaksi osaksi. Eräs nuorista tosin kadotti intonsa väliaikaisesti projektin keskivaiheilla, mutta toisten nuorten ja ohjaajien kannustaessa jatkoi loppuun asti. Osallisuuden toteutumisen tavoite saavutettiin palautteen ja arvioinnin perusteella hyvin.

Ryhmän omat tavoitteet musiikkiprojektille olivat biisien valmiiksi saaminen, studiotyöskentelyn opetteleminen ja hyvä yhteishenki kannustaen ja tsemptäen. Nuoret arvioivat nämä toteutuneeksi sekä väliarviointikeskustelussa että loppuarvioinnissa. Väliarvioinnissa nuoret eivät nähneet myöskään tarvetta muuttaa tavoitteita tai työskentelytyyliä, vaan olivat tyytyväisiä sen hetkiseen tapaan. Nuoret kokivat voivansa vaikuttaa projektiin vapaasti, mutta itsekriittisyys biisien tekemisessä nousi ajoittain haasteeksi. Osittain tämän vuoksi ryhmä ei halunnut järjestää esimerkiksi erityistä biisien julkistustilaisuutta. Biisit koettiin hyvin henkilökohtaiseksi ja nuoret halusivat omat biisinsä itselleen. Jokaisen nuoren päätettäväksi jäi, miten hän haluaa julkaista biisinsä ja kenelle. Vaikka opinnäytetyön kannalta hienoa olisi ollut jonkinlainen julkaisemistilaisuus, tämä menettelytapa sopi mielestäni parhaiten musiikkiprojektin luonteeseen, jolloin nuoret itse saavat valita toimintatavan. Nuoret kokivat musiikkiprojektin kokonaisuutena onnistumisenkokemukseksi ja he näkivät ylittäneensä itsensä monesti. Varsinkin muiden edessä laulamisesta, soittamisesta ja äänittämisestä oltiin ylpeitä.

Yhteistyötaitojen vahvistumisen mittaaminen ja arviointi osoittautui hankalaksi. Kyselylomakkeet eivät anna asiasta paljoa tietoa, sillä jo alun arviot olivat korkeat.

Nuoret eivät myöskään arvioineet oppineensa uusia taitoja, mutta kokivat ryhmän ilmapiirin erittäin hyvänä ja kannustavana. Osa nuorista myös kertoi, että monena iltana oli väsyttänyt mutta silti lähdettiin ryhmään. Ryhmään sitoutumisen taidot vahvistuivat näin projektin kautta. Kaikki olivat lopulta mukana loppuun asti ja yhteiset tavoitteet saavutettiin. Nuorten ohjaajat kertoivat, että osalla nuorista on hankaluuksia ryhmissä toimimisessa esimerkiksi koulussa. Tässä valossa tarkasteltuna nuoret saivat projektin kautta hyödyllisen onnistumisenkokemuksen ryhmässä toimimisesta. Positiivinen onnistumisen kokemus lisää rohkeutta toimia ryhmässä ja pienentää kynnystä ryhmässä toimimiselle tulevaisuudessa.

Menetelmänä sosiokulttuurisen innostamisen periaatteet muodostivat mielekkäät puitteet nuorten kanssa toimimiselle. Nuorten kanssa oli hyvin antoisaa suunnitella ja toteuttaa projektia, sillä heillä oli runsaasti omia ideoita ja toiveita. Toteutuksen suhteen nuoret valitsivat mieleiseksi työskentelytyyliksi rennon ilmapiirin ja fiiliksen mukaan tekemisen. Yhteinen innostava tavoite kuitenkin loi mielestäni ryhtiä projektille, joten liika rentous ei mielestäni noussut haittaavaksi tekijäksi. Nuoret itse eivät kokeneet tarvetta muuttaa ryhmän työskentelytapaa projektin aikana, vaikka siitä juteltiin väliarviointikeskusteluissa. En nähnyt siihen itsekään tarvetta, sillä projektin kuuluikin olla nuorten näköinen.

8.2 Oppimiskokemukset ja omat ohjaustaidot

Projektin aikana haasteena oli toimia kahdessa roolissa yhtä aikaa. Toimin toisaalta havainnoivana tutkijana ja toisaalta ryhmän jäsenenä ja studion isäntänä, jonka tehtäviin kuului mm. laitteiden käyttöön perehdyttäminen. Omaksuin projektin keskivaiheilla kenties liiankin rentoa roolia muusikkona. Tämä johti siihen, että innostuin keskittymään musiikin tekemiseen nuorten kanssa jopa liiankin paljon tutkijan roolin jäädessä väliaikaisesti enemmän taka-alalle. Huomasin olevani innostuneempi musiikkiprojektista kuin opinnäytetyöstä. Tästä oli hyötyä nuorten kannustamisessa ja innostuneen ilmapiirin luomisessa, mutta opinnäytetyön kannalta struktuuriin jäi parannettavaa. Projektin loppua kohden pyrin jälleen keskittymään enemmän tutkijan rooliin ja vähemmän musiikkiin.

Prosessin aikana pohdin opinnäytetyön tavoitteiden ja nuorten omien tavoitteiden välistä suhdetta. Yhteistyötaidot olivat tärkeässä osassa opinnäytetyön tavoitteissa, mutta nuoret itse halusivat tavoitella studiotaitoja. Keskeistä oli saada musiikkiprojektista nuorten näköinen, joten yhteistyötaitoja ei erityisesti erikseen opeteltu. Ne karttuivat ikään kuin automaattisesti ryhmässä toimittaessa. Osallisuuden kannalta nuorten itse suunnittelema teknisesti keskinkertaisempi projekti on parempi kuin laadukas projekti, johon nuoret vain osallistuvat. Tämä näkyi ohjaajuudessani mm. siten, että annoin hyvää palautetta kaikille nuorten aidosti tuottamille ideoille. Opin että tämä menettelytapa voi toimia, jos vain uskaltaa luottaa nuorten kykyihin tehdä päätöksiä ja antaa heidän sillä tavoin kokeilla siipiään projektin puitteissa.

Nuorissa on hyvin paljon potentiaalia ja ohjaajana tärkeimmäksi asiaksi koin tämän potentiaalin esiin auttamisen. Tärkeimmät työkaluni olivat auttaminen, rohkaiseminen ja kannustaminen. Havaitsin omaksi vahvuudekseni yhteisöllisen ilmapiirin rakentamisen, sillä haluan ennen kaikkea nähdä parhaimpien ideoiden tulevan nuorilta. Pyrin herättelemään myös keskustelua arkipäiväisistä asioista, jotta ilmapiiri voisi olla mahdollisimman rento. Huomasin että tämän myötä nuoret uskaltautuivat yhä enemmän sanomaan mielipiteitään ja toiveitaan spontaanisti. Pyrin antamaan ryhmälle aikaa, enkä kiirehtinyt ehdottamaan omia ideoitani, vaikka nuoret eivät heti olisikaan keksineet mitään sanottavaa.

Suurin yksittäinen oppimiskokemukseni oli tilanne, jossa yksi ryhmäläinen kadotti motivaationsa tulla paikalle projektin keskivaiheilla. Yhdeksi syyksi paljastui mielen pahoittaminen siitä, kun ei ollut onnistunut sanoittamaan biisejä toivomallaan tavalla. Nuori oli myös kokenut, että hänelle oli tullut paineita minun kannustaessa yrittämään rohkeasti. Innostuin tässä tilanteessa liikaa kannustamaan kaikkia ryhmäläisiä, vaikka yksi ei ollut vielä yhtä valmis uskaltautumaan kuin muut. Päätin hyväksyä nuoren kokemuksen sellaisenaan, enkä kyseenalaistanut sitä puolustautumalla. Pahoittelin asiaa ja esitin toivomuksen siitä, että nuori innostuisi jälleen mukaan. Yllätyksekseni nuori heti ilmoitti jatkavansa vielä loppuun. Opin että on hyvin tärkeää ohjaajana sietää kritiikkiä ja myöntää omat epäonnistumisensa.

8.3 Luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuuden ja eettisyyden kannalta erityisen tärkeää on huolellinen dokumentointi. Tämä tarkoittaa sitä, että projektin eri vaiheissa raportoin tarkasti sekä tapahtumia että omia johtopäätöksiäni ja ajatuksiani niistä. Tämän projektin mitarit ovat sillä tavalla vapaamuotoisia keskusteluineen ja mielipiteineen, että oman ajatusprosessini näkyville saattaminen on olennainen osa luotettavuutta. Nuorten oma näkemys asioista projektin eri vaiheissa on olennaisin tulosten arvioinnissa. Tällöin minun tuli kuvata nuorten mielipiteet ja sanomiset tarkasti, niitä yhtään vääristelemättä ja kaunistelematta. Tarkka dokumentointi reaaliaikaisesti on tärkeää, sillä muuten joitain asioita voi unohtua tai muuttua muistissa. Näin olen myös tehnyt kirjoittamalla ylös nuorten sanomisia sanatarkasti tapaamisten aikana.

Eettisyyden konkreettisimmat osa-alueet olivat asiakkaan yksityisyyden suojaaminen ja nimettömyys. Lastensuojelulaitosten ja nuorien nimet eivät tule esille missään vaiheessa, vaan puhun eräästä suomalaisesta lastensuojelulaitoksesta ja yleisesti nuorista. Sosiaalityön eettisiä periaatteita ovat mm. asiakkaan osallisuus ja syrjinnän vastustaminen. Asiakkaan osallisuus toteutui hyvin. Nuoret eivät olleet toimenpiteiden kohteena, vaan sitoutumispäätöksestä lähtien he itse valitsivat asioita. Musiikkiryhmän tavoite olla kannustava ja tsemppaava ryhmä tarjosi kokemuksen hyvästä yhteishengestä. Tämä vastustaa osaltaan syrjintää ja sen kokemuksia.

8.3 Jatkokehittäminen

Projekti on toistettavissa ja kopioitavissa, mutta opinnäytetyössä ei tavoiteltu selkeää yksityiskohtaista mallia. Sisältöä lähdettiin suunnittelemaan nuorten kanssa, joten jokainen tällainen projekti muotoutuu erilaiseksi. Tässä projektissa opittua voitaisiin kuitenkin voida lähteä kokeilemaan ennakkoluulottomasti myös muiden asiakasryhmien kanssa. Musiikkiprojektin voisi järjestää esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspulmia kokeville. Opinnäytetyössä kokeiltua toimintaa voisi myös yhdistää joihinkin kehittämishankkeisiin, joissa toimitaan kyseisten

asiakasryhmien kanssa. Tällainen ryhmätoiminta on joustavaa ja asiakasläh-
töistä, joten siihen pääsee mukaan matalalla kynnyksellä. Nykyään sosiaalialalla
kehitetään paljon matalan kynnyksen palveluja sekä ryhmätoimintaa, joten täl-
laista projektia voisi lähteä yhdistämään tällaisiin palveluihin tai hankkeisiin. Esi-
merkkinä Viadia Ry:n [Varikko](#)-hanke, jossa kohderyhmänä ovat asiakkaat, joita
perinteinen palvelujärjestelmä ei kykene tavoittamaan. Ohjaajalta tämä toteutus-
tapa edellyttää joustavuutta ja ymmärrystä hyvin erilaisista ryhmän jäseniltä nou-
sevista toimintatavoista.

Lähteet

- Ankkuri-Ikonen, A. 1993. Yksin, kaksin ja yhdessä – näkökulmia ja kokemuksia yhteistyöstä työssä ja työyhteisöissä. Teoksessa Julin, T., Karttunen, M., Lahtinen, T. & Mustajärvi, R. (toim.) 1998. Ryhmän voima ja viisaus. Jyväskylä: Kirjapaino Oy, 211–218.
- Baumgarten, R. 2010. Nuorten kokous hyvänä työkäytäntönä Metsäniityn lastenkodissa. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.) 2010. Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Tampere: Juvenes Print Oy, 71–81.
- Bojner-Horwitz, E. & Bojner, G. 2007. Vantaa: Dark Oy.
- Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. 2006. Lapset ja sosiaalityö. Juva: WS Bookwell Oy
- Horelli, L., Sotkasiira, T. & Haikkola, L. 2004. Nuoret uuden osallistumiskulttuurintieraivaajina. Teoksessa Paakkunainen, K. (toim.) 2004. Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku: nuorten kunnallisessa päätöksenteossa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Julkaisuja Nuorisasian neuvottelukunta; 29. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura; 46. Helsinki: Edita, 135–142.
- Horelli, L., Haikkola, L. & Sotkasiira, T. 2007. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Hakapaino Oy, 217–242.
- Ivey, A.E., Pedersen, P.B. & Bradford Ivey M. 2001. International Group Counseling. A microskills approach.
- Jauhiainen, R & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Perustietoa ryhmän käytöstä ja ryhmätyöstä sosiaalityöhön sovellettuna. Juva: WSOY.
- Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy
- Kettunen, S. 2009. Onnistu projektissa. Juva: WSOY
- Kivelä, V & Lempinen, J. 2010. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Kota – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityopsykologia. Mikkeli: Sanoma Pro.
- Kuukasjärvi, A., Linnossuo, O. & Sutinen, J. 2011. Esipuhe. Teoksessa Kuukasjärvi, A., Linnossuo, O. & Sutinen, J. (toim.) 2011. Taidetyöskentely arjen näyttämöllä. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja. Tampere: Juvenes Print, 5–6.
- Kylmäkoski, M. 2007. Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. 2007. Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseura Ry. Helsinki: Vastapaino Oy, 393–409.
- Känkänen, P. 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa-kohti tilaa ja kokemuksia. Tampere: Juvenes Print
- Laiho, S. 2002. Musiikki nuorten kehityksen ja psyykkisen itsesäätelyn tukena. Pro – gradu. Jyväskylän yliopiston musiikin laitos.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9855/suvlai.pdf?sequence>

- Lilja-Viherlampi, L-M. 2007. Minunkin sisällä soi. Musiikin ja sen parissa toimimisen terapeuttisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia.
- Merkkiniemi, H. 2012. Musiikkityönohjaus ja bändisoitto tiimien valmennuksessa. Teoksessa Laine, P. (toim.) 2012. Luovuutta työhön. EU, 36–63.
- Mikkola, M. 2005. Lastensuojelulain tausta. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) 2005. Lastensuojelu tänään. Mikkeli: Sanoma Pro Oy
- Nivala, E. 2010. Lapsen oikeudet osallisuuden perustana. Teoksessa Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.) 2010. Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Tampere: Juvenes Print Oy, 18–25.
- Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämässä. Helsinki: Multiprint
- Pietilä, I. 2010. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 212–241.
- Puuronen, V. 2006. Nuorisotutkimus. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Pösö, T. 2007. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä: Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseura Ry. Helsinki: Vastapaino Oy.
- Raivio, M. 2003. Musiikin käyttö asiakastyössä. Teoksessa Vahala, H-M. (toim.) Elämän kevät. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy, 27–41.
- Ruuska, K. 2006. Terveystuonon projektinhallinta. Helsinki: Tammer-Paino Oy.
- Ruusunen, T., Ranne, K., Sankari, A. & Rouhiainen-Valo, T. 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus. Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: SPO
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press
- Tuisku, K. 2012. Luovuuden ja luovan toiminnan merkitys hyvinvoinnille. Teoksessa Laine, P. 2012. Luovuutta työhön. EU
- Törrönen, M. 1999. Lasten arki laitoksessa. Helsinki: Helsinki University Press.
- Valtonen, A. 2005. Ryhmäkeskustelut – millainen metodi? Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 223–241.
- Vesikansa, T. 2007. Demokratiaperiaatteen soveltaminen lasten ja nuorten kanssa toimittaessa. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. 2007. Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseura Ry. Helsinki: Vastapaino Oy, 191–216.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino
- Vilka, H. 2007. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi
- Väänänen, S. 2007. Yhteisötaide käytäntönä ja osana opetussuunnitelmaa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kyselylomake 1

Yhteisöllinen musiikkiprojekti

Omaa arviota omista tämänhetkisistä ryhmätyötaidoista (ympyröi yksi vaihtoehto)

(1 tarkoittaa hyvin huonoa ja 6 erinomaista)

Maltan kuunnella toisia:

1 2 3 4 5 6

Osaan ottaa muiden mielipiteet huomioon:

1 2 3 4 5 6

Toimiessani ryhmässä, olen kannustava muita kohtaan:

1 2 3 4 5 6

Pystyn tekemään kompromisseja muiden kanssa:

1 2 3 4 5 6

Pidän ryhmässä työskentelystä:

1 2 3 4 5 6

Uskallan ilmaista omia mielipiteitäni ryhmässä:

1 2 3 4 5 6

Innostun myös muiden ideoista ja ehdotuksista:

1 2 3 4 5 6

Kyselylomake 2

Yhteisöllinen musiikkiprojekti

Mikä on ollut parasta musiikkiprojektissa?

Omaa arviota omista tämänhetkisistä ryhmätyötaidoista (ympyröi yksi vaihtoehto)

(1 tarkoittaa hyvin huonoa ja 6 erinomaista)

Maltan kuunnella toisia:

1 2 3 4 5 6

Osaan ottaa muiden mielipiteet huomioon:

1 2 3 4 5 6

Toimiessani ryhmässä, olen kannustava muita kohtaan:

1 2 3 4 5 6

Pystyn tekemään kompromisseja muiden kanssa:

1 2 3 4 5 6

Pidän ryhmässä työskentelystä:

1 2 3 4 5 6

Uskallan ilmaista omia mielipiteitäni ryhmässä:

1 2 3 4 5 6

Innostun myös muiden ideoista ja ehdotuksista:

1 2 3 4 5 6

Nuorten yhteisöllinen musiikkiprojekti

Mitä?

Olen sosionomiopiskelija Matias Karppinen ja ohjaan ryhmässä toteutettavaa musiikkiprojektia syksyllä 2014 osana opinnäytetyötäni. Ryhmään mahtuu 3-5 nuorta ja projektin yksityiskohdat suunnitellaan yhdessä ryhmän kanssa. Esimerkiksi biisien tekeminen ja äänittäminen on mahdollista. Ryhmä- ja yhteistyötaidot kehittyvät projektin aikana, sillä toiminta tapahtuu yhdessä ryhmänä.

Kenelle?

Jos olet musikaalinen ja kiinnostunut esimerkiksi säveltämisestä, sanoittamisesta tai studio-työskentelystä, olet lämpimästi tervetullut mukaan! ☺

Missä?

Käyttöön on vuokrattu Mediatiimi ry:n musiikkistudio karsikossa, jossa on mahdollista tuottaa musiikkikappaleita. Tämän lisäksi voidaan sopia muita paikkoja, missä esimerkiksi biisin kirjoittaminen olisi mahdollista. Studiosta ei tule kuluja osallistujille.

Milloin?

Projekti toteutetaan loka-joulukuussa 2014. Projektiin sisältyy n. 5-8 kokoontumiskertaa. Lähtölaukaus: Tiistaina 7.10.2014 klo 17.30 olisi tarkoitus kokoontua suunnittelemaan projektia! Seuraavat kokoontumiskerrat/ajankohdat sovitaan tällöin!

Haluaisin mukaan, mitäs nyt?

Ilmoita omikselle/vastikselle ja merkkää edellä mainittu ajankohta kalenteriin. Tämä riittää ☺
Ensimmäiseen kokoontumiseen liittyvät kyydit yms. sovitaan ensi viikolla kiinnostuneiden kanssa.

Suostumuslomake

Haluan olla mukana musiikkiryhmässä, joka on osa toiminnallista opinnäytetyötä.

Allekirjoitus ja nimenselvennys:

Alaikäisen huoltajan suostumus/allekirjoitus:

Loppukeskustelurunko

Yhteistyötaidot – mitkä asiat näet tärkeimpinä kun toimitaan ryhmässä?

- Oletko oppinut jotain uutta ryhmätyöstä tämän aikana?
- Oletko oppinut jotain uutta itsestäsi ryhmän jäsenenä että mitä vahvuuksia on?

Osallisuus – oletko kokenut että sinua on kuunneltu?

- Oletko saanut olla oma itsesi
- Oletko päässyt vaikuttamaan musiikkiprojektin sisältöön haluamallasi tavalla
- Oletko saanut onnistumisen kokemuksia – mitä?

Onko meidän omiin tavoitteisiin päästy? (tsemppaus, biisit)